

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 มีดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6
2. การจัดการศึกษาของโรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม
3. แนวปฏิบัติการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6

ความเป็นมาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6

สืบเนื่องจากมติที่ประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 1/2552 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552

เห็นชอบหลักการให้มีเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) โดยให้ดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
ในการประกาศการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา (มัธยมศึกษา) โดยให้สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการไปพลางก่อนเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรการระยะสั้น เพื่อให้การ
จัดการมัธยมศึกษาได้ขับเคลื่อนต่อไปอย่างมีคุณภาพ และเป็นไปตามมติของสภาการศึกษา
จึงกำหนดให้จัดตั้งศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา จำนวน 41 ศูนย์ และเครือข่าย
การนิเทศการมัธยมศึกษา จำนวน 19 เครือข่าย พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและตัวบ่งชี้คุณภาพ
ความสำเร็จของการจัดการมัธยมศึกษา โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายจูนรินทร์
ลักษณะวิศิษฎ์ ได้ลงนามประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2552 ศูนย์ประสานงานการจัดการ
มัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 5 ประกอบด้วย จังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่ที่อาคาร
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดฉะเชิงเทรา (เดิม) เลขที่ 410/1 ถนนมรุพงษ์ อำเภอเมือง จังหวัด
ฉะเชิงเทรา และได้เปิดทำการศูนย์ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2552 เวลา 09.00 น. โดยผู้ว่าราชการ
จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นประธานพิธีเปิด

----- ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ พรบ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา และเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา นั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต โดยในส่วนเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ประกอบด้วยท้องที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสมุทรปราการ โดยให้สำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ตั้งอยู่ที่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

เป้าหมาย

1. สถานศึกษาในสังกัดยกระดับคุณภาพและมาตรฐานได้ตามเป้าหมายและสู่ระดับสากล
2. สถานศึกษาในสังกัดจัดกิจกรรม ส่งเสริม สนับสนุน ให้ทุกภาคส่วน ร่วมในการยกระดับคุณภาพการมัธยมศึกษาสู่สากล
3. สถานศึกษาในสังกัดสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะสามารถเต็มศักยภาพและเป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. สถานศึกษาในสังกัดสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และผู้สำเร็จมัธยมศึกษา ให้มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ตามหลักสูตร

พันธกิจ

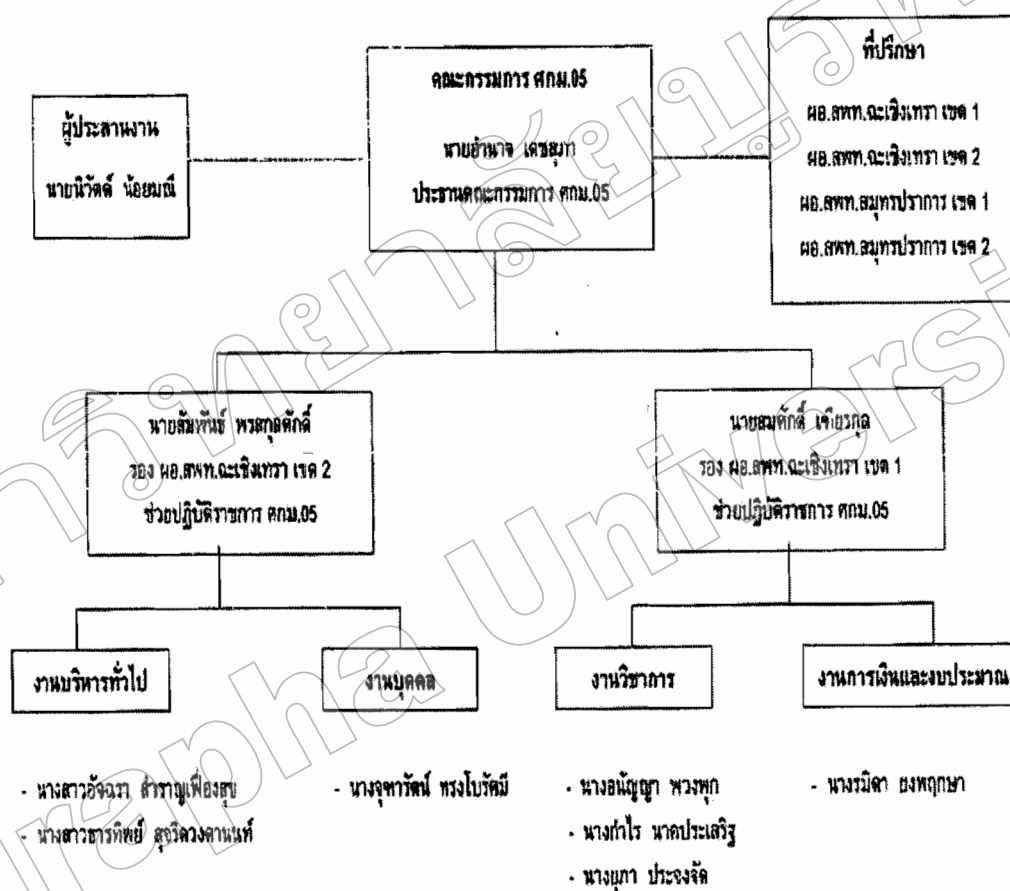
1. ขับเคลื่อนการจัดการมัธยมศึกษาอย่างมีคุณภาพ
2. ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้ได้มาตรฐานและยกระดับสู่มาตรฐานสากล
3. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนในการยกระดับคุณภาพ การมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล
4. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความเป็นไทยและดำรงตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิสัยทัศน์

“สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 เป็นหน่วยงานที่เข้มแข็ง ทันสมัย เป็นแกนนำ รวมพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สู่มาตรฐาน และยกระดับสู่ มาตรฐานสากล” (สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 6, 2554)

การดำเนินการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 5 ดังภาพที่ 2

โครงสร้างการบริหารจัดการของศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 5



ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารจัดการของศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 5

การจัดการศึกษาของโรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม

การจัดการศึกษาของโรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม

แผนปฏิบัติการ โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม ประจำปีการศึกษา 2554 โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม เป็น โรงเรียนสหศึกษา ขนาดกลาง นักเรียนเดินทางไป – กลับ เปิดสอนช่วงที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) มีจำนวนครูและผู้บริหาร รวมทั้งสิ้น 28 คน มีนักเรียน 499 คน ลูกจ้างประจำ 2 คน ลูกจ้างชั่วคราวเป็นครูช่วยสอน คอมพิวเตอร์ จำนวน 1 คน ครูสอนภาษาจีน จำนวน 1 คน และลูกจ้างธุรการ จำนวน 2 คน

วิสัยทัศน์

“รักษามรดกภูมิปัญญาไทย ใส่ใจมาตรฐาน ดำเนินวิชาการ ดีเด่นด้านคุณธรรม
สวยงามสิ่งแวดล้อม ชุมชนพร้อมสัมพันธ์ สามัคคียึดมั่น ก้าวให้ทันเทคโนโลยี”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน
2. สนับสนุนให้บุคลากรทำงานเป็นทีม มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี
3. ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. พัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้เข้าสู่ระดับมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของชุมชน
5. พัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข
6. พัฒนาระบบการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของสังคม
8. นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังการรักท้องถิ่นและภูมิใจในความเป็นไทย

เป้าประสงค์

1. ระบบการบริหารงานและการจัดการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โปร่งใส ตรวจสอบได้
2. มีการใช้เทคโนโลยีในระบบการบริหารงานและการจัดการมีประสิทธิภาพ
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. โรงเรียนจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาตรฐานตามที่สถานศึกษากำหนดเป็นที่ยอมรับของชุมชน

5. โรงเรียนสะอาด ร่มรื่น สวยงาม และเป็นแหล่งเรียนรู้
6. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างรอบครอบ มีความรู้เป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ มีความสามารถในการสื่อสาร การจัดการ และใช้เทคโนโลยีที่จำเป็น
7. นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มุ่งพัฒนาตนเองและสังคม ประกอบอาชีพสุจริตและพึ่งตนเองได้

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม ปีการศึกษา 2554-2556

โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคมได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2554-2556 โดยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐานของข้อมูลการจัดการศึกษาที่ผ่านมาและความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) และสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2556 โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติได้อย่างน้อยในระดับดีทุกมาตรฐาน เพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีรูปแบบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเข้มแข็ง บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

พันธกิจ

1. สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ
2. พัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาชาติ
3. พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดหาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และห้องปฏิบัติการ ให้เพียงพอต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของสังคม
6. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพที่ดี และมีสุนทรียภาพ ตามคุณลักษณะและศักยภาพของผู้เรียน

7. พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน ตลอดจนจัดสวัสดิการต่าง ๆ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จนเป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน

8. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน

9. ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของท้องถิ่น และภูมิใจในความเป็นไทย

10. พัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนเรียนร่วมใน โรงเรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพของผู้เรียน

11. พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทันต่อความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ

12. พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

เป้าประสงค์

1. ครู และบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ
2. ผู้เรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาชาติ
3. โรงเรียนมีสภาพแวดล้อม ทรัพยากร และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
4. โรงเรียนมีสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และห้องปฏิบัติการ ที่เพียงพอต่อการพัฒนาการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
5. ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของสังคม
6. ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดี และมีสุนทรียภาพ ตามคุณลักษณะและศักยภาพของผู้เรียน
7. โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ จนเป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน
8. โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน
9. ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของท้องถิ่น และภูมิใจในความเป็นไทย
10. นักเรียนเรียนร่วมในโรงเรียน เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพ

11. โรงเรียนมีการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทนต่อความเปลี่ยนแปลงรอบด้านบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ

12. โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

แนวปฏิบัติการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 รอบปีโดยประมาณ ซึ่งมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2544, หน้า 20-24) โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน
2. ขั้นปฏิบัติตามแผน
3. ขั้นกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน

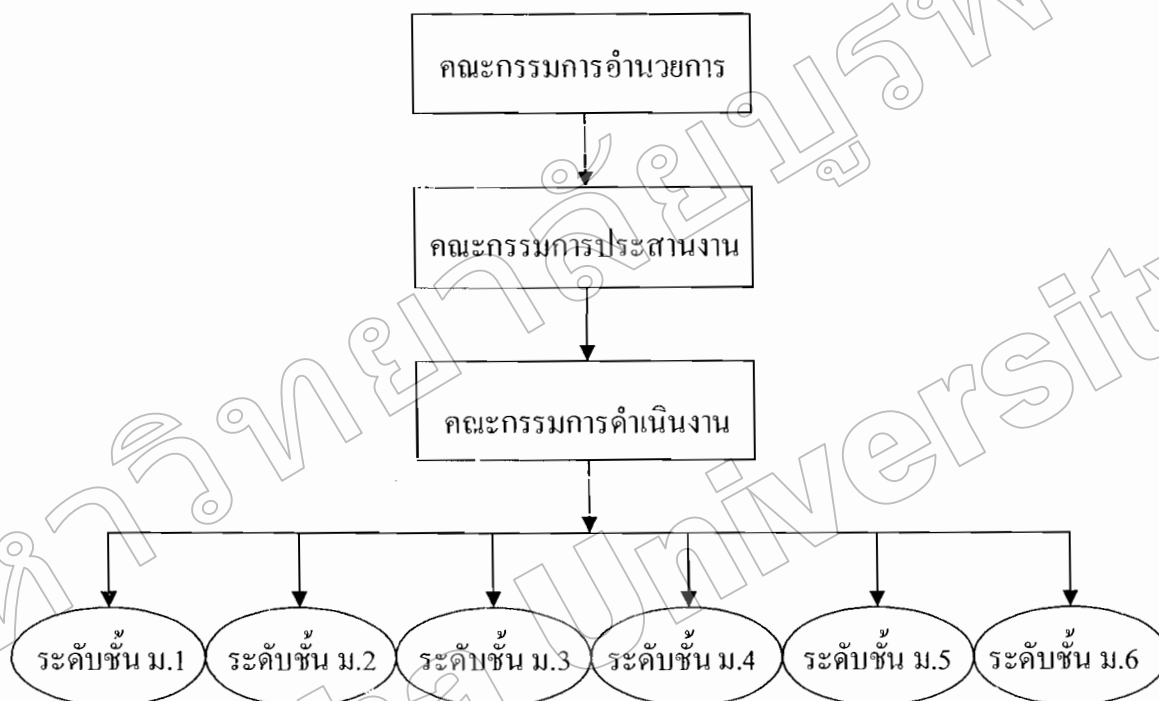
ขั้นเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ การแต่งตั้งคณะกรรมการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้คณะกรรมการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และมีส่วนร่วมรับผิดชอบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการแต่งตั้งคณะกรรมการนั้น ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประชุมหารือเพื่อกำหนดโครงสร้างบุคลากรในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนแล้วจึงแต่งตั้งคณะกรรมการพร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ แต่งตั้งกรรมการอำนวยการหรือทีมนำ คณะกรรมการประสานงานหรือทีมประสานงาน และคณะกรรมการดำเนินงานหรือทีมทำ คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 คณะ มีโครงสร้างคณะกรรมการประสานการทำงาน และบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

- 1.1 โครงสร้างคณะกรรมการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.2 การประสานการทำงาน
- 1.3 องค์ประกอบของบุคลากรในแต่ละคณะและบทบาทหน้าที่

ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้กำหนดโครงสร้างบุคลากร
ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ดังภาพที่ 3

โครงสร้างคณะกรรมการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน



ภาพที่ 3 โครงสร้างคณะกรรมการในระบบการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียน

การประสานการทำงาน

คณะกรรมการต้องมีการประสานกันอย่างใกล้ชิดและแต่ละคณะต้องร่วมมือทำงาน
ทำงานกันเป็นทีม ร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน ทีมนำควรประชุมกันอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง
ทีมประสานประชุมเดือนละ 2 ครั้งและทีมทำประชุมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม,
2554, หน้า 5)

องค์ประกอบของบุคลากรในแต่ละคณะกรรมการและบทบาทหน้าที่

1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธาน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการทุกฝ่าย หัวหน้าระดับชั้น หัวหน้าแผนกงานโรงเรียน ผู้แทนผู้ปกครอง ชุมชน
หัวหน้างานแนะแนวเป็นกรรมการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครองเป็นกรรมการและ
เลขานุการ โดยมีบทบาทหน้าที่ คือ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะกรรมการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง นิเทศ

ติดตาม กำกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนแต่ละระดับชั้น หรืออื่น ๆ ที่โรงเรียน กำหนดเพิ่มเติม

2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายปกครองเป็นประธาน หัวหน้าระดับทุกชั้น หัวหน้างานพยาบาล-อนามัย ครูงานแผนงาน บุคลากรอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของโรงเรียน หัวหน้างานแนะแนวหรือโรงเรียนพิจารณาบุคคล ตามความเหมาะสมเป็นกรรมการ โดยมีบทบาทหน้าที่ คือ ปฏิบัติงานในฐานะเป็นบุคลากรหลัก ในการในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานงานระหว่างคณะกรรมการ อำนวยการ (ทีมนำ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดเอกสารเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานและรับผิดชอบจัดประชุมชี้แจงและการฝึกอบรมให้ ความรู้แก่บุคลากร จัดการประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง รายงานสรุปผลการดำเนินงาน หรืออื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3. คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) แยกเป็น 6 คณะตามระดับชั้น ประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้นเป็นประธาน รองหัวหน้าระดับชั้นเป็นรองประธาน ครูที่ปรึกษาในระดับชั้น ครู ประจำวิชาในระดับชั้นและครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ครูแนะแนวโรงเรียนพิจารณาตามความเหมาะสม เป็นเลขานุการ มีบทบาทหน้าที่ คือ ประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับ คณะกรรมการดำเนินงานในระดับชั้นของตน บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลและจัดทำ รายงานตามระดับชั้น ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและนำเสนอทีมประสาน ประชุมร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ในงานประจำของตน หรืออื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4. บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในคณะดำเนินงาน

4.1 หัวหน้าระดับชั้น มีบทบาทหน้าที่ ติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ครูที่ปรึกษา ประสานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดประชุมครูในระดับชั้นเพื่อ ประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษารายกรณี บันทึกหลักฐาน การปฏิบัติงานและจัดทำรายงาน ประเมินผลระดับชั้นส่งผู้บริหาร หรืออื่น ๆ ตามที่ได้รับ มอบหมาย

4.2 ครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริม ป้องกันปัญหา และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้าน ครอบครั หรืออื่น ๆ ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางที่กำหนด คือ การรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน การส่งต่อ

นักเรียน ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผล รายงานส่งหัวหน้าระดับ หรืออื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.3 ครูประจำวิชาและครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ตัวนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา ให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน ร่วมประชุมปรึกษาหารือเป็นรายกรณี ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ บันทึกหลักฐาน การปฏิบัติงาน สรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าระดับ หรืออื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.4 ครูแนะแนว มีบทบาทหน้าที่จัดกิจกรรมคาบแนะแนวเพื่อสนับสนุนระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนให้การปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือยาก ต่อการช่วยเหลือร่วมประชุมปรึกษาปัญหารายกรณี ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ ของครูแนะแนวให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามการช่วยเหลือนั้น บันทึกหลักฐาน การปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับ หรืออื่น ๆ ตามที่ได้รับ มอบหมาย

ขั้นปฏิบัติตามแผน

1. สร้างความตระหนักและความเข้าใจกับบุคลากร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากร ทุกคนในโรงเรียน ตระหนักถึงความสำคัญเห็นคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความ เข้าใจบทบาทภาระหน้าที่ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนเข้าใจขั้นตอน วิธีการดำเนินงาน และมีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมี ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนวิธีการดำเนินการคณะกรรมการ ประสานงานจะต้องสร้างความเข้าใจกับบุคลากรโดยอาจจัดในลักษณะประชุมชี้แจงและสร้างความ เข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน มีความยินดีร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียน หรือฝึกอบรมบุคลากร โดยเฉพาะครูที่ปรึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ เทคนิคหรือทักษะต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเบื้องต้น ตลอดจนการประชาสัมพันธ์งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับบุคลากรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง หลังจากนั้นก็ประเมินการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับ บุคลากรในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากร ต่อไป

2. ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วัตถุประสงค์เพื่อให้ครูได้ดำเนินการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งนักเรียนที่ได้รับการ ดูแลช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงและทันการ ส่วนวิธีดำเนินการ ครูที่ปรึกษา

ดำเนินการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตั้งแต่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมด้านความรู้ความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว การคัดกรองนักเรียน โดยจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา การส่งเสริมนักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลด้วยกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) กิจกรรมประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน (Classroom Meeting) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาด้วยวิธีการให้การปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน อาจเป็นกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมการจับคู่กันนักเรียน (Buddy) กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง การส่งต่อนักเรียนไปยังครูคนอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น นอกจากนี้ครูจะต้องบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและควรบันทึกทุกขั้นตอน และสรุปผลการปฏิบัติงาน รายงานหัวหน้าระดับต่อไป (โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม, 2554, หน้า 7)

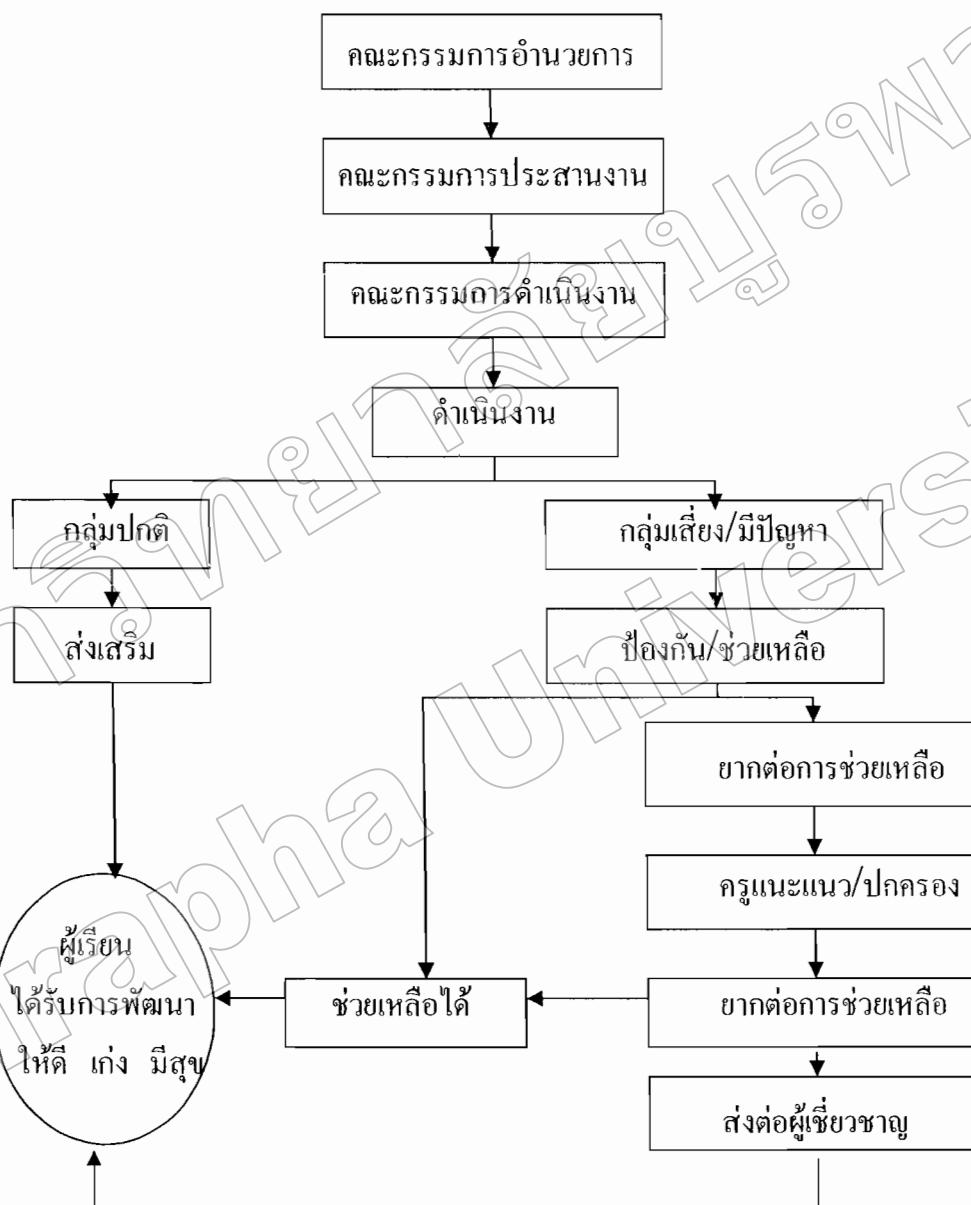
ขั้นกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน

1. การประเมินเพื่อทบทวน มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนแผนดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่มีในแต่ละระดับ และนำข้อมูลไปใช้ในการทบทวนและปรับปรุงระหว่างการทำงาน รวมทั้งรายงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละระดับชั้นสำหรับการจัดทำสรุปรายงานของโรงเรียนต่อไป ส่วนวิธีการคณะกรรมการอำนวยการจะต้องแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น ดำเนินการประเมินแต่ละระดับชั้น โดยผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้ง หรือผู้แทนครูในแต่ละระดับชั้นซึ่งได้รับการอบรมหรือมีความรู้ทักษะในการประเมินให้เป็นผู้ประเมินดำเนินการประเมินสลับระหว่างระดับชั้น แล้วนำผลดังกล่าวมาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น ในการประเมินคุณภาพระบบการดูแลนักเรียนในแต่ละระดับชั้นควรกระทำอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง หลังจากประเมินแล้วผู้ทำหน้าที่ประเมินจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพของแต่ละระดับ ส่งคณะกรรมการประสานงานเพื่อรายงานผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

2. ประเมินเพื่อพัฒนาและสรุปรายงาน วัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รายงานสรุปการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละภาคเรียนและปีการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาระบบวิธีการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนวิธีการดำเนินการ ครูที่ปรึกษาแต่ละคนจัดทำรายงานการดำเนินงานเสนอหัวหน้าระดับ ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน ทุกสิ้นภาคเรียนคณะกรรมการดำเนินงานแต่ละระดับจัดทำรายงานสรุปเป็นระดับเสนอคณะกรรมการประสานงาน คณะกรรมการประสานงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากหัวหน้าระดับและจากการประเมินเพื่อทบทวนของแต่ละระดับมาจัดทำ

รายงานเป็นภาพรวมของโรงเรียนเสนอคณะกรรมการอำนวยการดำเนินการ ซึ่งมีหน้าที่ คือ ประชุม
พิจารณา รายงานคณะกรรมการประสานงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้
ผู้เกี่ยวข้องทราบ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการ
ประสานงาน และคณะกรรมการดำเนินงานทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประชุมติดตาม
ผลอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง (โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม, 2554, หน้า 8)

ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้จัดทำแผนภูมิการดำเนินงานระบบ
คุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังภาพที่ 4



ภาพที่ 4 การดำเนินงานระบบคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็น
บุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง

หรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากทางโรงเรียน เพื่อส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัย จากสารเสพติด (กรมสุขภาพจิต, 2544, หน้า 7)

แนวคิดหลักในการดำเนินงาน

กรมสุขภาพจิตและกรมสามัญศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงานดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลา และวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาเพื่อดูแลช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกัน การแก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับ ผู้ปกครองหรือชุมชน

วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชนมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและรับการประเมินได้

องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ปัญหา
5. การส่งต่อ

กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีภารกิจหลักที่เป็นหัวใจของการดำเนินงาน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันแก้ปัญหาและการส่งต่อ ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ในกระบวนการดำเนินงานนั้นในแต่ละขั้นตอนมีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2544, หน้า 9)

1. ขั้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ขั้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประเด็นที่ควรพิจารณาประกอบด้วย ความสามารถด้านการเรียน ความสามารถพิเศษ สุขภาพร่างกายและจิตใจ

1.1 ด้านความสามารถ

1.1.1 ความสามารถด้านการเรียน

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาค/ ปีการศึกษาที่ผ่านมา ผลการสอบวัดความรู้มาตรฐานระดับชาติ (NT) และพฤติกรรมการเรียน

วิธีการดำเนินงาน โดยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวัดความรู้มาตรฐานระดับชาติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน เช่น การมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ เวลาเข้าห้องเรียน และสัมภาระ/ สอบถามครูประจำวิชา ผู้ปกครองนักเรียน

1.1.2 ความสามารถพิเศษ

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ พฤติกรรมบ่งชี้ถึงความสามารถพิเศษ ผลงาน ชิ้นงาน โครงการและเอกสารหลักฐานร่องรอยที่แสดงถึงพฤติกรรมที่โดดเด่น

วิธีการดำเนินงาน โดยการสังเกต การแสดงออกถึงความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ การมีบทบาทหน้าที่พิเศษในสถานศึกษา ใช้แบบสำรวจความสามารถพิเศษ 10 แนว และแบบประเมินพหุปัญญา

1.2 ด้านสุขภาพ

1.2.1 สุขภาพทางร่างกาย

ข้อมูลที่ควรทราบ ได้แก่ ความปกติ ความพิการ และความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน บกพร่องทางด้านการพูดและภาษา ออทิสติก หรือพิการซ้ำซ้อน โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างความสูงและน้ำหนัก และความสะอาดของร่างกาย

วิธีการดำเนินงาน โดยสำรวจนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ศึกษาระเบียบสะสม ศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกสุขภาพ การสัมภาษณ์ การสอบถามและการสังเกตจากนักเรียน/ผู้ปกครอง

1.2.2 สุขภาพทางจิตใจและพฤติกรรม

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า ความประพฤติ เช่น การลักขโมย การทำร้ายตัวเอง พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียน ความสามารถพิเศษและการปรับตัว เช่น พฤติกรรมการไม่ฟัง สมาธิสั้น ตลอดจนความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง

วิธีการดำเนินงาน โดยการสังเกต การสอบถาม การเยี่ยมบ้าน วิเคราะห์จุดแข็ง และจุดอ่อน และการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

1.3 ด้านครอบครัว

1.3.1 เศรษฐกิจของครอบครัว

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ รายได้ของผู้ปกครอง ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับรายจ่าย และจำนวนเงินที่นักเรียนได้รับ และรายจ่ายในแต่ละวัน

วิธีการดำเนินงาน โดยการศึกษาข้อมูลจากระเบียบสะสม สัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครอง เยี่ยมบ้าน และศึกษาข้อมูล EIS

1.3.2 การคุ้มครองสวัสดิภาพ

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว และการถูกละเมิดทางเพศ

วิธีการดำเนินงาน โดยการศึกษาจากระเบียบนักเรียน สังเกต สอบถาม เยี่ยมบ้าน และสำรวจเด็กด้อยโอกาส

1.3.3 ด้านยาเสพติด

ข้อมูลที่ควรทราบ ได้แก่ พฤติกรรมแสดงออก พฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียน การใช้จ่ายเงิน การคบหาเพื่อน สุขภาพและบุคลิกภาพ สถานภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ผลการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ

วิธีการดำเนินงาน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม เยี่ยมบ้าน ตรวจสุขภาพ และตรวจปัสสาวะ

1.3.4 ด้านความปลอดภัย

ข้อมูลที่ควรทราบ ได้แก่ สถานภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลการเดินทาง/ การใช้ยานพาหนะ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และการแต่งกายที่ปลอดภัย

วิธีการดำเนินงาน โดยการศึกษาจากข้อมูลระเบียบนักเรียนสะสม จากการประเมิน จุดอ่อนจุดแข็งของนักเรียน การสัมภาษณ์นักเรียน/ ผู้ปกครอง สังเกตพฤติกรรมนักเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียน

1.3.5 ด้านพฤติกรรมทางเพศ ประกอบด้วยพฤติกรรมผู้สาว และพฤติกรรม เบี่ยงเบนทางเพศ

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ บุคลิกภาพ อยู่ในกลุ่มที่มีพฤติกรรมเหมือนเพศตรงข้าม และสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก

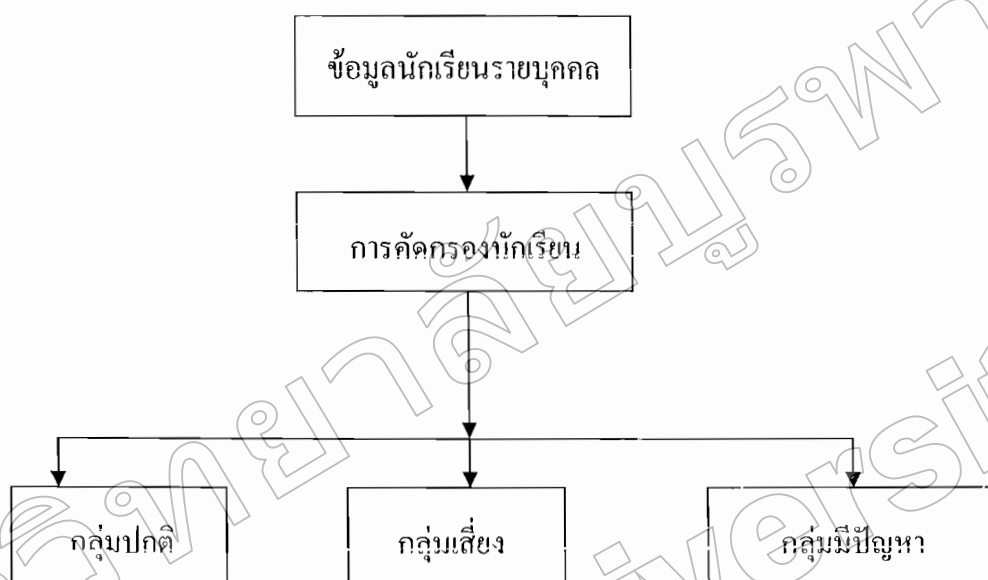
วิธีการดำเนินงาน โดยการศึกษาสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์นักเรียน/ ผู้ที่เกี่ยวข้อง การตอบแบบสอบถามประเภทอื่น ๆ เช่น ไครเอช และการทำแบบทดสอบบุคลิกภาพ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 39-40)

2. การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษากำหนด

การคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรองเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษาและสอดคล้องกับความเป็นจริง รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ความรุนแรงหรือความถี่เท่าไรจึงจัดอยู่ในกลุ่มมีปัญหา

การคัดกรองนักเรียนจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ดังภาพที่ 5



ภาพที่ 5 แสดงการจำแนกกลุ่มนักเรียนในการคัดกรองนักเรียน

กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเองหรือสังคมในด้านลบ

กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออกเกินขอบเขต การปรับตัวทางเพศที่ไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติด ผลการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ

กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาชัดเจน มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเอง หรือสังคมส่วนรวมในทางลบ

วิธีการดำเนินงาน โดยการ แยกนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองและลงบันทึกในแบบสรุปการคัดกรองนักเรียน และจัดทำเอกสารเสนอผลการคัดกรองนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 43-44)

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งจะช่วย

ป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา กลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง ในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนทุกกลุ่ม ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อมูลการคัดกรองนักเรียน

วิธีการดำเนินงาน โดยการจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และโครงการพิเศษอื่น ๆ ควรจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา จะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าประชุม เช่น ข้อมูลนักเรียนแต่ละคน วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม และกิจกรรมที่ดำเนินการ ในการจัดประชุมผู้ปกครอง นักเรียนควรสรุปบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครองแต่ละครั้งเพื่อเป็นหลักฐานการประชุมแต่ละครั้งและเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป ข้อมูลสำหรับการประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 45-48)

4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา ควรให้ความสนใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/ มีปัญหานั้นจำเป็นต้องเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหามาโดยไม่ปล่อยปละละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหามีหลายเทคนิควิธีการ เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การติดตามดูแลช่วยเหลือ ซึ่งครูควรจัดกิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างครอบคลุม

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ ข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (ประวัติส่วนตัว ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลด้านการเรียน ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และข้อมูลครอบครัว) ข้อมูลการคัดกรองนักเรียน และข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินงาน โดยการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ประสานงานกับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และติดตาม/ รายงานผลแก่ผู้เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, หน้า 49-50)

5. การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นต้องส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป

เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เพิกเฉยจนเป็นบทบาทหน้าที่ของครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาจะยากต่อการแก้ไข การส่งต่อแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก

การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาส่งนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ ประวัติส่วนตัว ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลด้านการเรียน วิธีการดำเนินงาน โดยการทำความเข้าใจและชี้แจงนักเรียนถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อ ประสานกับครูที่จะช่วยเหลือต่อ สรุปข้อมูลนักเรียน และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมาในบันทึกการส่งต่อ นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ที่จะไปพบครูที่รับการช่วยเหลือ และติดตามผลการช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ

การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่ปัญหาเกินความสามารถของสถานศึกษาโดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่องการดำเนินการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีกระบวนการดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ ได้แก่ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลด้านครอบครัว และข้อมูลที่ได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้น

วิธีการดำเนินงาน โดยการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก ในกรณีของนักเรียนที่ยากต่อการช่วยเหลือ ครูแนะแนว/ ผู้เกี่ยวข้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก และติดตามผลการช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญและรายงานผลการช่วยเหลือ

สรุป ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการหรือเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง หรือบุคคลภายนอกรวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน ประกอบด้วย การดำเนินงาน 2 ระดับ คือ ระดับสถานศึกษา และระดับปฏิบัติการของครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา

ข้อมูลพื้นฐานในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นอยู่ของชีวิตแตกต่างกัน ถูกหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งทางด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองที่ต้องทำการรู้จักนักเรียน สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา แก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่สำคัญที่ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองควรทราบและต้องให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 ด้าน คือ

ด้านความสามารถ

นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกันไปตามศักยภาพและพื้นฐานของแต่ละบุคคล ในการรู้จักข้อมูลพื้นฐานด้านความสามารถของนักเรียนนั้นนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองจะได้ส่งเสริม พัฒนา ช่วยเหลือและแก่นักเรียนได้ทันเวลาที่ ซึ่งแยกเป็น 2 ด้าน

1. ด้านการเรียนรู้ ข้อมูลพื้นฐานด้านนี้นับเป็นหัวใจสำคัญที่ควรทราบและต้องให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากการเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่เป็นความรู้พื้นฐานในการพัฒนา ด้านอื่น ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาข้อมูลโดยละเอียด โดยเฉพาะข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละวิชา ผลการเรียนรู้แต่ละภาคเรียน ความสามารถทางการเรียน พฤติกรรมการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนต่อนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ไม่สนใจเรียน ขาดเรียนบ่อย การเข้าชั้นเรียน ขาดความรับผิดชอบในการทำงาน ปัญหาการพูดหน้าชั้นเรียน การขาดความพึงพอใจในการเรียน ปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อน และอื่น ๆ เป็นต้น

การวินิจฉัยความสามารถในการเรียนนั้นมักทำกันอยู่เสมอ เนื่องจากมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กมากกว่าการวินิจฉัยพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ในการที่จะวินิจฉัยความสามารถเชิงการเรียนได้ถูกต้อง แม่นยำนั้น จะต้องทราบว่าหาเครื่องมือใดมาใช้วัดความสามารถนั้นและเครื่องมือที่มีความยุ่งยากซับซ้อนเพียงใด สามารถนำไปใช้ได้หรือไม่ (จรรยา จินายน, 2516, หน้า 114-115) กล่าวว่า คำที่มีความหมายเดียวกันกับ ความสามารถในการเรียน (Scholastic Ability) มีหลายคำ เช่น ความถนัดตามธรรมชาติในการเรียน (Scholastic Aptitude) ความถนัดตามธรรมชาติในด้านวิชาการ (Academic Aptitude) เซาว์ปัญญาทั่วไป (General Intelligence) และความสามารถทางสมอง (Mental Ability) เป็นต้น เกี่ยวกับคุณลักษณะในด้านนี้ของมนุษย์ ยังไม่มีคำมาตรฐานใช้โดยเฉพาะ แต่ข้อสำคัญที่ควรระลึกไว้เสมอคือจะต้องพยายามรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่แสดงถึงความสามารถทางสมองของบุคคล ถ้าเราต้องการจะเข้าใจบุคคลนั้นให้ถูกต้องสมบูรณ์ หรือถ้าเราต้องการจะช่วยเหลือให้ได้ผลอย่างดียิ่ง

2. ด้านความสามารถอื่น ๆ เป็นอีกด้านหนึ่งที่ผู้ปกครองจะต้องรู้ข้อมูลเพื่อที่จะได้ส่งเสริมได้ถูกต้องตามความสามารถเฉพาะตัวของนักเรียน รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ ความสามารถพิเศษของนักเรียน บทบาทหน้าที่พิเศษของนักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอก

โรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ความถนัด ความสนใจและ ผลงานที่ผ่านมานักเรียน เป็นต้น

โดยสรุปแล้วการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านความสามารถประกอบด้วยความสามารถ ทางด้านการเรียนและความสามารถทั่วไป มีประเด็นที่ต้องดูแลช่วยเหลือ การติดตามผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งรายภาคและรายปีการศึกษา พฤติกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ความตั้งใจและความสนใจ การมาและการขาดเรียน ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การปรับตัว ความสามารถทางเชาว์ปัญญา การร่วมกันพัฒนาความสามารถทางสมอง การแสดงออกทางความสามารถพิเศษตามความถนัด ทั้งกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรม ตามความสนใจของนักเรียน การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน และผลงานที่ผ่านมานักเรียน เป็นต้น

ด้านสุขภาพ

สุขภาพของนักเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ กล่าวคือ

1. ด้านร่างกาย รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ น้ำหนัก ส่วนสูง ความสะอาดของร่างกาย โรคประจำตัว ความบกพร่องหรือความพิการทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น อวัยวะต่าง ๆ และอื่น ๆ รวมทั้งการรับประทานอาหาร หรือปัจจัยพื้นฐานที่มีส่วน ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ อาทิเช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ชีวิตความเป็นอยู่ การออกกำลังกาย เป็นต้น
2. ด้านจิตใจและพฤติกรรม รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ สภาพอารมณ์ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น มีอารมณ์ซึมเศร้า มีความวิตกกังวล พฤติกรรมที่มี ผลกระทบต่อการเรียน ความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมเบี่ยงเบน ก้าวร้าว สมาธิสั้นไม่อยู่นิ่ง บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย หรือความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตัวเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม หรืออื่น ๆ เป็นต้น

สุขภาพ (Health) ตามความหมายขององค์การอนามัยโลก (2519) หมายถึง ภาวะแห่ง ความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ รวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี

สุขภาพ ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2535 หมายถึง ความสุข ปราศจากโรค ความสบาย

รูกา ภูโพบูลย์ (2537, หน้า 8-11) กล่าวว่า สุขภาพ หมายถึง ภาวะที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจและสังคม ไม่เพียงแต่ปราศจากโรคและความพิการเท่านั้น

กิตติคุณ ศรีสว่าง (2539, หน้า 131) กล่าวว่า สุขภาพ หมายถึง ภาวะความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข มิใช่ปราศจากโรคเท่านั้น

จากความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า สุขภาพ หมายถึง ภาวะความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการมีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ดังนั้น สุขภาพกาย จึงหมายถึง สภาพทั่วไปของร่างกาย และความสมบูรณ์ของร่างกาย

สุขภาพจิต ตามความหมายขององค์การอนามัยโลก (2519, หน้า 9) ได้ให้ความหมายว่า สุขภาพจิตเป็นความสามารถของบุคคลที่จะปรับตัวให้มีความสุขอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีสัมพันธภาพอันดีงามกับบุคคลอื่น และดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุขอย่างสุขสบาย รวมทั้งตอบสนองความต้องการของตนเองในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจ มิได้หมายรวมถึงเฉพาะเพียงแค่ปราศจากการโรคประสาทและโรคจิตเท่านั้น

สุขภาพจิตเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคคลในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในสังคมที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากการรับรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการแลกเปลี่ยนค่านิยม แบบแผนการดำเนินชีวิต ทำให้ค่านิยมของคนเปลี่ยนแปลงไป เกิดความเจริญทางด้านวัตถุ มีผลทำให้เกิดปัญหาการเลียนแบบค่านิยม พฤติกรรมการบริโภคของบุคคลในสังคมอันจะนำไปสู่การแข่งขันและเกิดปัญหาความเครียดทางจิตใจตามมา ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีก็จะสามารถจัดระเบียบชีวิตของตนเองได้เหมาะสม ทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รู้จักใช้สติปัญญาและอารมณ์ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจึงมีโอกาสประสบความสำเร็จได้มาก

โดยสรุปแล้วการดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียนด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ด้านร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม มีประเด็นที่ต้องได้รับการช่วยเหลือ ได้แก่ สภาพร่างกายของนักเรียนเกี่ยวกับน้ำหนัก ส่วนสูง ความสะอาดของร่างกาย โรคประจำตัว ความบกพร่องหรือความพิการทางร่างกายเกี่ยวกับอวัยวะต่าง ๆ การร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาสุขภาพร่างกายทางด้านปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ชีวิตความเป็นอยู่ การร่วมกันพัฒนาทางด้านจิตใจ พฤติกรรมการแสดงออกทางด้านอารมณ์ พฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อการเรียน พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางที่ไม่เหมาะสม บุคลิกภาพ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีงามกับบุคคลทั่วไป การดำรงชีวิตที่ดี เป็นต้น

ด้านครอบครัว

ครอบครัวมีความสำคัญและเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การอบรมสั่งสอน หล่อหลอม พฤติกรรมการกระทำ ความคิด ความรู้สึก เรียกโดยรวมว่า ช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์ สร้างและพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในสังคม ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมีผลทำให้สภาพ

กรอบครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปด้วยและส่งผลถึงตัวนักเรียน ฉะนั้น ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว จึงเป็น สิ่งสำคัญที่จะต้องศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาประกอบในการพัฒนา ส่งเสริม ช่วยเหลือและแก้ไข

นักเรียน คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ รายได้ของบิดามารดาหรือ ผู้ปกครอง ฐานะเศรษฐกิจ ความเพียงพอของรายรับและรายจ่าย ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้ร้งในการ มาเรียน อาชีพของผู้ปกครอง หรืออื่น ๆ เป็นต้น

2. ด้านการคุ้มครองนักเรียน รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือ ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง สภาพภาพของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว จำนวนพี่น้องหรือบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคล ในครอบครัวหรือการใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น

ร.จ. ภูโพนธ์ (2537, หน้า 8-11) ได้ให้ความหมายของครอบครัวในเชิงสหวิทยาการ ไว้ดังนี้

1. ด้านชีววิทยา ครอบครัวหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันทางสายเลือด
2. ด้านเศรษฐศาสตร์ ครอบครัว หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ใช้จ่ายเงินจากงบประมาณ เดียวกัน แม้จะอาศัยอยู่ต่างสถานที่
3. ด้านสังคมศาสตร์ ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมเคหสถาน หรือบ้านเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ สนใจต่อทุกข์ซึ่งกันและกัน มีความผูกพันกัน มีความรัก ปรารถนาดีต่อกัน โดยมีจำเป็นต้องสืบสายโลหิตเดียวกัน
4. ทางกฎหมายหรือนิติศาสตร์ ครอบครัวหมายถึง ครอบครัวที่ชายหญิงจดทะเบียน สมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งครอบคลุมถึงบุตรหรือบุตรบุญธรรม กฎหมายยังได้กำหนด หน้าที่รับผิดชอบของบิดา มารดา สามี ภรรยา และบุตร ที่มีต่อกัน และกำหนดสิทธิในการรับ มรดกทางกฎหมาย

วราภรณ์ ตรีเกษม (2539, หน้า 42) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึง การอยู่ร่วมกันของ กลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิก ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ผูกพันกัน เช่น ความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือการ รับเป็นบุตรบุญธรรม สมาชิกมีความสัมพันธ์กัน จะมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกัน เช่น เป็นบิดา มารดา เป็นสามี ภรรยา หรือบุตร เป็นต้น

จากความหมายต่าง ๆ ของครอบครัว พอจะสรุปได้ว่า ครอบครัวจะมีลักษณะ คือ จะต้อง ประกอบด้วยคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความผูกพัน สัมพันธ์กันทางสายโลหิตหรือกฎหมาย สมาชิก ในครอบครัวอาศัยอยู่เคหสถานเดียวกันหรือต่างกัน ใช้ทรัพย์สินที่หามาได้ร่วมกัน มีความรัก

ความปรารถนาดีต่อกัน รับรู้ความทุกข์สุขร่วมกัน มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบต่อกันในฐานะเป็น
บิดามารดา สามีภรรยา และบุตร และมีสิทธิในการรับมรดกตามกฎหมาย

หน้าที่ของครอบครัว

1. ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย โคนจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต
ให้เพียงพอ เช่น อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า ฯลฯ รวมทั้งการดูแลสุขภาพเมื่อจำเป็น
2. ตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ โดยการให้ความรัก ความอบอุ่น
ความเอาใจใส่แก่สมาชิกในครอบครัว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สมาชิกจะรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ เห็นคุณค่า
ในตนเอง มองโลกในแง่ดี
3. เลี้ยงดู อบรมให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม โดยการอบรม สั่งสอน ดูแล
ความประพฤติของสมาชิก เพื่อสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและ
ประกอบอาชีพในอนาคต
4. สืบเชื้อสายหรือผลิตสมาชิกใหม่เป็นผู้สืบสกุลให้แก่สังคม โดยการแต่งงานมีบุตร
หรือรับบุตรบุญธรรมมาเป็นสมาชิกใหม่ที่มีคุณภาพของสังคม
5. สร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพสังคม โดยผู้ในครอบครัวต้องเป็นแบบอย่าง
ที่ดีในการประกอบอาชีพสุจริต รู้จักเก็บออม เพื่อให้ครอบครัวมีฐานะมั่นคง

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัว
บิดามารดา ผู้ปกครอง ประกอบอาชีพสุจริต มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายของสมาชิกในครอบครัว
บุคคลในครอบครัวรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง สามารถดูแลคุ้มครองสมาชิกใน
ครอบครัวให้ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวงได้ ครอบครัวนั้นก็อยู่อย่างมีความสุข

โดยสรุป การดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านครอบครัวประกอบด้วยสภาพทางด้านเศรษฐกิจ
และเศรษฐกิจนักเรียน มีประเด็นที่ต้องช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การหารายได้มาสนองความ
ต้องการปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวเกี่ยวกับด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค
การร่วมกันส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัว สนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการเรียน ทั้งวัสดุ
อุปกรณ์ และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน การแสดงออกตามบทบาท
หน้าที่การเป็นผู้ปกครองที่ดีโดยการอบรม สั่งสอน การเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่น และสร้าง
ความสามัคคีอันดีของบุคคลในครอบครัว รวมทั้งการป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ อันเกิดจากการใช้
สารเสพติด บุหรี่ สุรา การพนัน การทะเลาะวิวาท การข่มขืนยวนพาหนะ และการออก
นอกบ้านในยามวิกาลตามลำพัง เป็นต้น

นอกจากนี้การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านอื่น ๆ ก็มีความจำเป็นครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองจะต้องรู้จักเพิ่มเติมจากที่กล่าวข้างต้นซึ่งถือว่ามีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2537, หน้า 18) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์ ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

นิภาภรณ์ เกียรติสุข (2539, หน้า 7) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นพฤติกรรมที่ประชาชนหรือคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้พัฒนาปัญญา ความรู้ ความสามารถ โดยแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อม หรือสิ่งที่ตนอาศัยอยู่

กรมสามัญศึกษา (2543, หน้า 18) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนและส่งเสริมในกิจกรรมใด ๆ ที่มีผลกระทบถึงตัวประชาชนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

จากความหมายการมีส่วนร่วมข้างต้น พอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมของบุคคลต่าง ๆ ในการตัดสินใจ การดำเนินการ ร่วมคิด ร่วมฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสำรวจปัญหา และร่วมประเมินผล ในกิจการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองและเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มบุคคลได้ร่วมกันกำหนดไว้

ผู้ปกครอง หมายถึง บุคคลผู้ให้การอบรม เลี้ยงดู คุ้มครอง ปกป้อง ดูแล รักษา ส่งเสริมสนับสนุน นักเรียนที่อยู่ในปกครอง ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง หรือผู้อุปการะ เป็นต้น

หรรษา นิลวิเชียร (2535, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่าเป็นกระบวนการที่ผู้ปกครอง ครูและบุคคลในชุมชนทำงานร่วมกัน นับตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การเรียนรู้ และการตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางด้านการศึกษาของเด็ก

ฉันทนา ภาคบงกช (2537, หน้า 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับทางโรงเรียน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง บุคคลผู้ให้การอบรม เลี้ยงดู คุ้มครอง ปกป้อง ดูแล รักษา ส่งเสริม สนับสนุน นักเรียนที่อยู่ในปกครอง ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง หรือผู้มีอุปการะ ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ดำเนินการ ร่วมคิด ร่วมฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสำรวจปัญหา ร่วมลงทุน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันแก้ไขปัญหา และร่วมประเมินผล ในกิจกรรมใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ศิริวรรณ เสรีรักษ์ (2539, หน้า 71-73) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้การพูด หรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญห ความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่า การเกลี้ยกล่อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วม โดยเฉพาะถ้าเรื่องที่เกลี้ยกล่อมนั้นเป็นไปตามความต้องการ ก็ย่อมจะส่งผลให้บุคคลเกิดการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด
2. ทฤษฎีการสร้างขวัญคนในชาติ คนเรามีความต้องการทั้งกายและใจ ถ้าคนเรามีขวัญดีผลการทำงานก็จะดีไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ
3. ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกราชาธิปไตย ปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมก็คือการสร้างความรู้สึกราชาธิปไตยให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกที่เป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นคำนึงเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพึงพอใจในชาติของตนเอง
4. ทฤษฎีสร้างผู้นำ การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าหมาย ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดี
5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบการบริหาร การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีง่าย ๆ เพราะใช้กฎระเบียบแบบแผนในการดำเนินงานในเรื่องของการบริหาร ธรรมชาติของคนถ้าทำงานด้วยความสมัครใจไม่มีใครบังคับ ก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็จะเป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นการใช้แบบบริหารราชการเป็นการย่ำให้ปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

จอร์จและเดวิด (Goetsch & David, 1994, p. 10) กล่าวว่า แนวคิดการจัดคุณภาพทั้งองค์กร ประกอบด้วย การเน้นลูกค้าภายในและภายนอกองค์กร การมุ่งเน้นคุณภาพ การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญห ความมุ่งมั่นในระยะยาว (Long-Term

Commitment) การทำงานเป็นทีมการปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง การให้การศึกษา และการฝึกอบรมบุคลากร การให้อิสระในการคิด การมีจุดมุ่งหมายขององค์กร การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการให้อำนาจปฏิบัติอย่างเหมาะสม (Empowerment)

จะเห็นว่า ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจะต้องเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียนซึ่งดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดรองจากครูที่ปรึกษา ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมเพื่อให้เป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Bell (1973, p.236 อ้างถึงใน ชีรภัทร์ เจริญดี, 2542, หน้า 50-52) ตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองต่อการพัฒนาสติปัญญา โดยเชื่อว่า การศึกษาในวัยเรียน ผู้ปกครองควรจัดเพิ่มเติมให้แก่เด็กที่บ้าน เป้าหมายของการศึกษาคควรเป็นไปเพื่อการสร้างเจตคติต่อการเรียนรู้และการสร้างความสามารถทางเชาว์ปัญญา และเพื่อการเตรียมพร้อมสำหรับการศึกษามีแบบแผนต่อไป

จะเห็นว่า ผู้ปกครองนับเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการดูแล อบรม เอาใจใส่นักเรียนให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ฉะนั้นบทบาทสำคัญที่ผู้ปกครองพึงมีต่อนักเรียนมีหลายประการด้วยกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทในการให้การศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้นักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ดังนั้น ผู้ปกครองจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน รวมทั้งให้การดูแล กำกับ ติดตาม สนับสนุน ส่งเสริม และประทับประคองนักเรียนให้นักเรียนจบการศึกษาอย่างน้อยในภาคบังคับ มีทักษะการดำรงชีวิตที่ดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

2. บทบาททางเศรษฐกิจ ผู้ปกครองจะต้องให้การสนับสนุน ช่วยเหลือทางการเงินมาใช้จ่ายสนองความต้องการพื้นฐาน ตั้งแต่อาหารการกิน เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการศึกษาเล่าเรียน แม้ว่า ปัจจุบันบางครอบครัวประสบกับภาวะเศรษฐกิจไม่ค่อยดีนัก ผู้ปกครองควรหาวิธีการในการใช้จ่ายอย่างประหยัด เช่น การสอนให้นักเรียนในปกครองรู้จักฐานะความเป็นอยู่ อาชีพ รายได้ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของครอบครัว การรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด อดออม โดยเฉพาะผู้ปกครองก็จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย หรือนอกจากนี้อาจจะขอสนับสนุนทุนการศึกษาของโรงเรียนหรือหน่วยงานของรัฐตามความเหมาะสม

3. บทบาทการให้ความรัก ความรักนับเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่สามารถให้ทดแทนกันได้ โดยเฉพาะความรักจากบิดา มารดา ญาติพี่น้อง หรือผู้อุปการะ ความสำคัญของความรักจากบิดา มารดา นั้นนับเป็นองค์ประกอบสำคัญในการให้ความรักของครอบครัว ผู้ปกครองควรให้ความรัก ความเมตตาแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่น มีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและประสบความสำเร็จในชีวิตได้

4. บทบาทในการปกป้องให้ความปลอดภัย มนุษย์ทุกคนต้องการความปลอดภัย นักเรียนก็เช่นเดียวกันต้องการได้รับการปกป้องจากภัยอันตรายทั้งปวง ผู้ปกครองจะต้องคำนึงถึง ความปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น ความปลอดภัย จากโรคภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุ การทำร้ายทางด้านจิตใจ อารมณ์และสังคม สิ่งเหล่านี้บางครั้ง ผู้ปกครองละเลย หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยเฉพาะในปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นักเรียนมีโอกาสเสี่ยงต่อชีวิตความเป็นอยู่ ฉะนั้น ผู้ปกครองก็ควรจะติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ และคอยสอดส่องดูแล เพื่อจะได้ป้องกันแก้ไขได้ทันเวลา

5. บทบาทในการสันตนาการ การสันตนาการเป็นสิ่งสำคัญของชีวิตครอบครัว ในปัจจุบันเพราะในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกมีผลต่อสภาพร่างกายและจิตใจของนักเรียน บางครั้งอาจทำให้เกิดความเครียด เพราะฉะนั้น ผู้ปกครองควรหาโอกาสสันตนาการกับนักเรียน บ้าง เป็นต้นว่า การสนทนา พูดคุย การออกกำลังกาย หรือการสันตนาการอื่น ๆ ร่วมกัน เพื่อจะ ให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น

6. บทบาททางด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ปัจจุบันนักเรียนมีความเชื่อว่า ตนเองเป็นพุทธศาสนิกชน เพราะว่าเกิดในครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธ หรือ บางคนนับถือ ศาสนาอื่น ๆ ผู้ปกครองควรชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของศาสนาทุกศาสนา เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจในการทำมาดี นอกจากนี้ผู้ปกครองควรสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการสืบทอดประเพณีและ วัฒนธรรมที่ดีงามในทางที่ถูกต้อง และที่สำคัญ ปัจจุบันนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมลดน้อยลง อาจเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านต่าง ๆ มากมาย ประกอบกับนักเรียนไม่รู้วิธีคิด ดังนั้น ผู้ปกครองควรที่จะช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม โดยไม่ปล่อยให้เป็นภาระ ของโรงเรียนแต่ฝ่ายเดียว

7. บทบาทในการอุทิศเวลา ปัจจุบันผู้ปกครองมักพูดเสมอว่าไม่มีเวลา ทั้งภาระต่าง ๆ ให้กับครูบ้าง คนใช้ในบ้านบ้าง หรือปล่อยให้เด็กเรียนอยู่ตามลำพัง ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้ นักเรียนขาดความรักขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดความอบอุ่น ทำให้นักเรียนอาจตัดสินใจทำในสิ่งที่ ไม่ถูกต้อง กว่าผู้ปกครองจะรู้ก็อาจสายเกินไปยากแก่การแก้ไข ดังนั้น ผู้ปกครองควรอุทิศเวลาตาม

ทุกข์ สุข ของนักเรียนบ้าง เพื่อที่จะได้ทราบถึงทุกข์ สุข หรือปัญหาของนักเรียนเพื่อที่จะได้แก้ไขได้ทันเวลา

บทบาทต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ล้วนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน หากนักเรียนเติบโตมากับครอบครัวที่ผู้ปกครองตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ นักเรียนคนนั้นก็จะมีโอกาสดีกว่าคนอื่น และสามารถเติบโตเป็นเยาวชนที่ดีของชาติได้ แต่ปัญหาที่พบอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของนักเรียนแต่มักจะไม่ค่อยอุทิศเวลาให้แก่เด็กเรียน ผู้ปกครองมักจะมอบให้เป็นภาระของโรงเรียน ให้โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการแก้ไข ประกอบกับผู้ปกครองบางคนไม่รู้วิธีการที่จะดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ฉะนั้นผู้ปกครองจะต้องดูแลเอาใจใส่ปลูกฝังในสิ่งที่ดีงามและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เพื่อที่นักเรียนจะได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไปอีกด้วย

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านความสามารถ

เทคนิคในการส่งเสริมเด็กวัยเรียน (ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย, 2554)

วัยเรียนเป็นวัยที่มีความสามารถในตัวเองมากและพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชีวิต สนใจสิ่งแวดล้อมและอยากมีความสามารถเทียบเท่าเพื่อนหรือมากกว่า สมควรส่งเสริมให้เรียนรู้ในสิ่งที่ดี เหมาะสม เพิ่มความสามารถในทุกๆ ด้าน

พ่อแม่มุ่งเน้นในการเรียนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เมื่อเด็กเมื่อเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นเกิดเป็นปัญหา เช่น การควบคุมอารมณ์และเข้าสังคมยาก ขาดประสบการณ์ชีวิตอย่างมาก ผ่อนคลายไม่เป็น ปรับตัวได้น้อย กลัว ไม่กล้าแสดงออกต่อหน้าผู้อื่น ไม่ค่อยรับผิดชอบตนเอง คิดการพึ่งพาผู้ใหญ่ มองเหตุการณ์ต่างๆ ในมุมแคบ ไม่รอบคอบ เป็นต้น ถึงตอนนั้น จะมาแก้ปัญหาในช่วงวัยรุ่นยังแสนยาก

การพัฒนาเด็กวัยเรียนให้เหมาะสม จึงเป็นการสร้างวัยรุ่นคุณภาพในอนาคต วิธีการมีดังนี้

1. **เข้าใจเด็ก** วัยเรียนสามารถทำหลายสิ่งหลายอย่างด้วยตัวเอง พึงผู้ใหญ่น้อยลงกว่าวัยอนุบาลห้วงพ่อแม่ได้เพิ่มขึ้น สนใจอยากเลียนแบบและลงมือทำในหลาย ๆ เรื่อง เช่น กีฬา ดนตรี ทำขนม ร้องเพลง เป็นต้น แต่ยังมีคามอยากที่ขึ้น ๆ ลง ๆ บางครั้งทำได้ดี บางครั้งก็เหมือนไม่ค่อยตั้งใจ ทำให้ผลงานขึ้นๆลงๆตามไปด้วย ซึ่งผู้ฝึกจำเป็นต้องใช้ความยืดหยุ่นบ้าง แต่ยังคงให้ทำตามกติกาที่วางไว้ ฝึกฝนสม่ำเสมอ

2. **มองให้รอบด้าน** เพราะชีวิตมีเรื่องที่ต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองหลายด้าน ทั้งด้าน กีฬา ดนตรี ศิลปะ ภาษา ทักษะการพูด การเข้าสังคม การเดินทาง การผจญภัย การช่วยเหลือผู้อื่น การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การทำกับข้าว ทำขนม ซ่อมสิ่งของ ใช้คอมพิวเตอร์ การปรับตัวเข้ากับ

สถานการณ์ใหม่ การควบคุมอารมณ์ การผ่อนคลายตนเอง เป็นต้น อย่าส่งเสริมแต่การเรียนรู้โดยให้เรียนพิเศษมาก ๆ เพราะจะทำให้เด็กขาดประสบการณ์ในด้านอื่นไปอย่างน่าเสียดาย

3. กิจกรรมหลากหลาย ที่เหมาะสม หลากรูปแบบ สนุก เช่น การเข้าค่ายผจญภัย

ค่ายนักกีฬามือใหม่ ค่าย YMCA YPDC ฝึกร้องเพลง วาดรูป วาดน้ำ เล่นสกี เรียนเทนนิส ทำขนม เย็บผ้า เดินร่ำ ร่ำละคร ล้างจาน ขัดพื้น ซักผ้า ตากผ้า เป็นต้น ในกิจกรรมนี้ใช้เวลาแตกต่างกัน วันเดียว 2-3 สัปดาห์ หรือหลาย ๆ เดือน หรือสลับให้ทำไปมาเพื่อไม่ให้เบื่อ ความสนุกหรือมีเรื่องทำท่าย คัดเอาไม่ได้ล่วงหน้าจะเป็นหัวใจในการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจเด็กได้นาน

4. เสริมทักษะเด่นแต่ก็ได้ฝึกความสามารถด้านอื่นไปพร้อมกัน แต่ละคนมีจุดเด่น

ความชอบ ความถนัดแตกต่างกัน แต่ก็ยังมีส่วนที่ต้องพัฒนาด้านอื่นอีก ดังนั้นการเลือกกิจกรรม เฉพาะจนเกิดการเรียนรู้ด้านเดียว เช่น การเรียนพิเศษ การเรียนเปียโน คอมพิวเตอร์ ฝึกพูดภาษา ทำกับข้าว วาดน้ำ จะฝึกได้สั้น ๆ เช่น 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์แต่สม่ำเสมอจะช่วยให้เกิดความสามารถ เกิดขึ้นในระยะยาวได้ แต่จะได้เพื่อนหรือต้องปรับตัวเข้ากับคนอื่นน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ การเข้าค่ายฤดูร้อนระยะยาว ที่เน้นการอยู่ร่วมกับคนอื่น ช่วยตัวเอง ต้องตัดสินใจ ได้ตัดสินใจผจญภัย ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้า จะช่วยพัฒนาทักษะในด้านอารมณ์ การปรับตัวและการเข้าสังคมได้จริงจัง

5. ให้ตัดสินใจด้วยตัวเอง การพูดคุยวางแผนซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญมากในการให้เด็ก

เรียนรู้ถึงขั้นตอนการทำงาน เช่น แผนการ ไปเที่ยว แผนการจัดของใส่บาตร แผนการไปทะเล แผนการไปกินอาหารนอกบ้าน เป็นต้น การให้เด็กหัดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองจะเสริมความสามารถ ในการตัดสินใจว่าจะลงมืออย่างไรดี ต้องเตรียมข้าวของเครื่องใช้อย่างไร ที่สำคัญขอให้พ่อแม่ อย่าไปแย่งการตัดสินใจแทนเด็กไปเสียหมดโดยการบอกรับออกคำสั่งไปทุก ๆ อย่าง

6. สนับสนุนและติดตามผล พ่อแม่มีบทบาทสูงมากในการส่งเสริมพัฒนาเด็กในทางที่เหมาะสม ถ้าไม่ไปติดกับการเร่งรัดในเรื่องการเรียนมากมาย เน้นให้รับผิดชอบในผลที่ตัวเองทำ เช่น ทำน้ำหกก็ต้องเช็ดพื้นเอง กินข้าวเสร็จก็ต้องเอจานไปล้าง เล่นของเล่นแล้วต้องเก็บ ปัสสาวะรดที่นอนก็ต้องทำความสะอาด โดยปรับสภาพแวดล้อมให้เด็กสามารถรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ว่าเด็กทำอะไร หรือจะเลือกตัดสินใจอะไร พ่อแม่ยังต้องมีหน้าที่กระตุ้นให้เขาได้เรียนรู้ผลกระทบของการตัดสินใจหรือประสบการณ์นั้นๆ ให้มากที่สุด

การส่งเสริมพรสวรรค์ของลูกรัก

การส่งเสริมพรสวรรค์ของลูกรัก (แพ่ง ชินพงศ์, 2554)

พรสวรรค์ (Talent) เป็นความสามารถหรือความถนัดเฉพาะบุคคล ที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ

มีความโดดเด่นกว่าคนอื่นทั่วไป คนบางคนเชื่อว่าพรสวรรค์เป็นความสามารถพิเศษที่ติดตัวมา

ตั้งแต่กำเนิด ซึ่งถ้าใครไม่มีพรสวรรค์ทางด้านใดตั้งแต่แรกแล้วก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จทางด้านนั้นได้เลย แต่บางคนก็เชื่อว่าพรสวรรค์เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนได้ และเมื่อได้ฝึกฝนบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญแล้ว ก็สามารถพัฒนาความสามารถนั้นให้โดดเด่นขึ้นมาได้เช่นกัน เด็กแต่ละคนนั้นล้วนมีความสามารถหรือมีพรสวรรค์กันทุกคนเพียงแค่แตกต่างกันออกไป ซึ่งคุณพ่อคุณแม่สามารถที่จะสังเกตลูกของเราได้ว่ามีพรสวรรค์ทางด้านใดบ้าง ดังนี้

ด้านศิลปะ เด็กสามารถแสดงออกทางความคิดออกมาเป็นงานศิลปะประเภทต่าง ๆ ได้ดี เช่น ชอบวาดรูป ระบายสีสวย ปั้น ดัด เปะเป็นรูปเป็นร่างต่าง ๆ ได้มากมาย

ด้านการประดิษฐ์ เป็นเด็กที่ชอบทำงานฝีมือและชอบประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ เช่น ลูกสามารถนำวัสดุต่าง ๆ มาประดิษฐ์ดัดแปลงให้เป็นสิ่งต่าง ๆ ได้ โดยลูกอาจนำเอากล่องกระดาษ เปล่า หลอดด้าย มาประดิษฐ์เป็นรถ หรือเอาขวดน้ำที่ไม่ใช้แล้วมาประดิษฐ์เป็นกล่องใส่ดินสอ เป็นต้น

ด้านการพูด ด้านการอ่านหรือด้านการเขียน หากเป็นเด็กที่มีพรสวรรค์ด้านกรพูดจะเป็นเด็กที่มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี เช่น เป็นเด็กพูดเก่ง สามารถพูดโดยลำดับเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดี เล่านิทานเองได้ หากเป็นเด็กที่มีพรสวรรค์ด้านการอ่าน จะเป็นเด็กที่อ่านหนังสือได้เร็วและอ่านได้คล่อง สามารถอ่านและเข้าใจคำศัพท์ยาก ๆ ได้ และหากเป็นเด็กที่มีพรสวรรค์ด้านการเขียน ก็จะสามารถเขียนคำต่าง ๆ ได้ถูกต้องหรือเขียนได้เป็นเรื่องเป็นราว เช่น แต่งนิทานเองได้

ด้านดนตรี มีความสามารถในการแสดงออกทางด้านดนตรี เช่น ร้องเพลงได้เพราะ ไม่เพี้ยน ตรงจังหวะ หรือสามารถเล่นเครื่องดนตรีต่าง ๆ ได้ดี เช่น ดึงกล่อง เป่าขลุ่ย เล่นเปียโน ดีระนาด สีไวโอลิน หรือสามารถสร้างสรรค์งานดนตรี เช่น แต่งเนื้อเพลงหรือทำนองเพลงเองได้

ด้านการเต้น เป็นเด็กที่มีความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น เวลาได้ยินเพลงหรือดนตรีที่มีจังหวะถูกใจก็มักจะเดินตาม จังหวะนั้น ๆ ได้อย่างตรงจังหวะ หรือเมื่อเห็นคนเต้นท่าทางต่าง ๆ ก็สามารถเต้นตามได้อย่างถูกต้อง หรือคิดสร้างสรรค์ท่าเต้นรำได้ด้วยตนเอง

ด้านกีฬา มีความสามารถในการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น เล่นฟุตบอล เทนนิส ปิงปอง ยิมนาสติก วูตวู

ด้านคณิตศาสตร์ มีความสามารถในการเข้าใจเรื่องของตัวเลข การคิดคำนวณ สนุกกับเรื่องของตัวเลขในการบวก ลบ คูณ หาร สามารถคิดเลขได้เร็ว หรือคิดเลขในใจได้

ด้านวิทยาศาสตร์ มีความสามารถในการคิดค้น ทดลอง ช่างสังเกตและเปรียบเทียบได้อย่างมีเหตุมีผล เช่น สามารถบอกความแตกต่างระหว่างพืชหรือสัตว์ที่ต่างชนิดกันได้

โดยสรุปเด็ก ๆ ทุกคนต่างมีพรสวรรค์ และมีพรสวรรค์ที่แตกต่างกันไปตามแต่ละคน ซึ่งแม้จะมีพรสวรรค์กันทุกคนแต่หากไม่ได้ใช้หรือไม่ได้รับการขัดเกลาเลยพรสวรรค์ก็อาจจะหมดลงไปได้ ดังนั้นคุณพ่อคุณแม่จึงต้องช่วยส่งเสริมพรสวรรค์ของลูกเพื่อที่เขาจะสามารถมีสิ่งพิเศษนี้ติดตัวเพื่อจะเป็นประโยชน์กับเขาต่อไปในอนาคต

วิธีส่งเสริมพรสวรรค์ของลูกรัก

วิธีส่งเสริมพรสวรรค์ของลูกรัก (แพ่ง ชินพงศ์, 2554)

1. สังเกต คุณพ่อคุณแม่ต้องหมั่นสังเกตว่าลูกมีพรสวรรค์หรือมีความถนัดทางด้านใด โดยสังเกตได้จากการที่ลูกมีความสนใจ กระตือรือร้น มีความสุขที่ได้ทำสิ่งนั้น และสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้ดี เช่น ลูกชอบหยิบจับเครื่องดนตรีเอามาเล่นบ่อย ๆ ก็ให้สังเกตว่าลูกอาจมีพรสวรรค์ทางด้านดนตรี หรือลูกชอบเล่านิทานหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟังเป็นประจำ ลูกอาจมีพรสวรรค์ทางการพูดก็เป็นได้ ซึ่งการสังเกตให้สังเกตไปเรื่อย ๆ จนแน่ใจ เพราะบางทีลูกที่ยังเล็ก อาจ会有ความสนใจหลายสิ่งหลายอย่างไม่ได้เน้นสิ่งใดเป็นพิเศษก็อย่าเพิ่งใจร้อนด่วนสรุปไป หรืออย่าคิดเองว่าลูกชอบทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ หรืออย่าให้ลูกต้องฝืนทำในสิ่งที่พ่อแม่ชอบ เพราะนั่นจะเป็นผลเสียกับลูกมากกว่าเป็นผลดี จากประสบการณ์การสอนเปียโนของผู้เขียน เคยมีลูกศิษย์คนหนึ่งที่คุณแม่มีความฝืนอยากให้ลูกเล่นเปียโนเก่ง แต่ตัวของลูกไม่ชอบและไม่มีความสุขในการเรียนเปียโนเลย เด็กคนนั้นบอกกับผู้เขียนว่า เขาไม่ชอบเรียนเปียโนแต่ชอบเล่นกีฬามากกว่า ผู้เขียนจึงตัดสินใจบอกกับคุณแม่ของเด็กคนนั้นว่าควรจะให้ลูกหยุดเรียนเปียโนและไปสนับสนุนสิ่งที่ลูกชอบคือการเล่นกีฬามากกว่า ปัจจุบันเด็กคนนั้นเล่นกีฬาเก่งจนได้เป็นนักกีฬาเหรียญทองของโรงเรียน

2. สนับสนุนและส่งเสริมให้ทำบ่อย ๆ เมื่อค้นพบว่าลูกมีพรสวรรค์หรือความถนัดในด้านใดแล้วคุณพ่อคุณแม่ควรสนับสนุน ให้ลูกได้เข้าร่วมหรือทำกิจกรรมที่ลูกชอบและสนใจ เช่น ถ้าลูกชอบว่ายน้ำ ก็พาลูกไปว่ายน้ำบ่อย ๆ และให้ลูกได้ฝึกเรียนกับคุณครูที่มีความชำนาญในการว่ายน้ำอย่างจริงจัง เพื่อจะได้ว่ายน้ำอย่างถูกวิธีและว่ายน้ำในท่าทางที่ถูกต้อง หรือหากลูกชอบวาดรูประบายสี คุณพ่อคุณแม่ก็ควรหาอุปกรณ์พวก กระดาษ ดินสอสี ปากกา เตรียมไว้ให้ลูกอย่างเพียงพอ หรือพาลูกไปเรียนศิลปะ เพื่อจะได้เรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ ทางศิลปะ

3. เสริมกำลังใจ โดยการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ชมเชยและให้รางวัล เพื่อแสดงให้ลูกรู้ว่าคุณพ่อคุณแม่เห็นชอบในสิ่งที่ลูกทำและมีความรู้สึกภูมิใจในตัวของคุณลูก ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ลูกเกิดมีกำลังใจและมีความสุขในการที่จะพัฒนาพรสวรรค์ที่มีอยู่ในตัวให้เพิ่มศักยภาพมากยิ่งขึ้น

4. สม่่าเสมอ การส่งเสริมพรสวรรค์ของลูกนั้น คุณพ่อคุณแม่ต้องมีความอดทน ใจเย็น และสม่ำเสมอ เพราะการที่ลูกจะพัฒนาทักษะความสามารถของตนเองนั้น ต้องใช้เวลาในการ

ฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง จึงไม่ควรเร่งรัดให้ลูกต้องเก่งในเวลาอันรวดเร็วแต่ควรจะทำค่อยเป็นค่อยไป และไม่ควรให้ลูกหยุดทำกลางคันเพราะอาจทำให้ลูกไม่สามารถพัฒนาพรสวรรค์อย่างต่อเนื่องได้

จะเห็นได้ว่า คุณพ่อคุณแม่และผู้ปกครองทุกคน เมื่อสังเกตพบว่าลูกของเรามีพรสวรรค์ หรือความถนัดในด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษแล้ว ก็ควรดูแลให้ลูกได้พัฒนาพรสวรรค์ที่มีอยู่ในตัวอย่างเต็มศักยภาพ ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ยังส่งเสริมกำลังใจให้เขา เพื่อลูกจะได้ไม่ท้อแท้หรือท้อถอยหากยังทำได้ไม่ดีพอ ทั้งควรพัฒนาลูกอย่างสม่ำเสมอ แต่ต้องหลีกเลี่ยงการบังคับให้ลูกเกิดความเครียด เพราะการส่งเสริมพรสวรรค์นั้นต้องทำให้ลูกมีความสุขที่ได้ทำ ที่สำคัญอย่าตั้งเป้าหมายว่าลูกต้องเก่งเหมือนใคร ๆ แกล้มให้เขาเก่ง ในแบบของเขาแค่นี้ก็เพียงพอและสุดยอดมาก ๆ แล้ว

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านสุขภาพ

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1986 อ้างถึงใน พิสมัย จันทวิมล, 2541, หน้า 57)

ให้คำจำกัดความว่า การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง กระบวนการเพิ่มความสามารถของคนในการ ควบคุมและพัฒนา สุขภาพตนเอง ในการที่จะบรรลุสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ปึงเจกบุคคลหรือกลุ่มคนจะต้องมีความสามารถที่จะบ่งบอกและตระหนักถึงความมุ่งมาดปรารถนา ของตนเอง ที่จะตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ของตนเองและความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนหรือ ปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

ประเวศ วะสี (2541, หน้า 15) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพ เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ที่สุดในการปฏิรูประบบสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย การที่สังคมมีจิตสำนึกหรือ จินตนาการใหม่ในเรื่องสุขภาพและเกิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สถานที่ทำงาน ระบบบริการสังคม สื่อมวลชน ตลอดจนนโยบาย อาจเรียก กระบวนการนี้ว่า การส่งเสริมสุขภาพสำหรับคนทั้งมวล (Health Promotion for All) คนทั้งมวล ส่งเสริมสุขภาพ (All for Health Promotion) หรือคนทั้งมวลมีสุขภาพดี (Good Health for All)

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ (2541, หน้า 17-18) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพ คือ กระบวนการ ในการเพิ่มสมรรถนะให้ประชาชนมีความสามารถควบคุมและเสริมสร้างสุขภาพของตนเอง ให้ดีขึ้น สภาวะพื้นฐานและทรัพยากรสำหรับสุขภาพ ได้แก่ สันติภาพ ที่อยู่อาศัย การศึกษา อาหาร รายได้ ระบบสิ่งแวดล้อมที่มั่นคง ทรัพยากรที่ยั่งยืนและความเป็นธรรมของสังคม

เพนเดอร์ (Pender, 1996) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ยกระดับและเพิ่มความสามารถในการดูแลสุขภาพของบุคคลให้มีสุขภาพดี (Well-Being) และมีผลกระทบโดยตรงต่อการเพิ่มระดับความผาสุกเพื่อนำไปสู่สุขภาพดีของบุคคล

ครอบครัว ชุมชน และสังคม (Health People) เน้นพฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพดี

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การส่งเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาหรือปฏิรูปสุขภาพ ที่เพิ่มทักษะความสามารถในการควบคุมดูแลและพัฒนาสุขภาพของปัจเจกบุคคลให้ดีขึ้น เพื่อควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกและพฤติกรรมสุขภาพเชิงบวก ให้การดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพที่นำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม การดูแลสุขภาพต้องได้รับการเสริมและสนับสนุนจากครอบครัวเป็นสำคัญ ผู้ปกครองจะต้องดูแลและส่งเสริมด้านสุขภาพของนักเรียนให้มีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์เหมาะสมกับวัย และพร้อมรับต่อกิจกรรมต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านครอบครัว

สถาบันครอบครัวยังคงเป็นหน่วยเล็ก ๆ ทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุด ต่อการหล่อเลี้ยงเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์มีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่น (อมรวิทย์ นาครทรรพ, 2548, หน้า 22) บิดา มารดา ผู้ปกครอง นับเป็นต้นแบบที่สำคัญยิ่งในการปรับตัว ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง ถ้าต้นแบบได้ให้พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีกับวัยรุ่น จะมีผลทำให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม (ประทุม เป็นสุวรรณ, 2545, หน้า 71)

อารี พันธุ์ณี (2548, หน้า 65) กล่าวว่าปัจจัยทางครอบครัวมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

1. ขนาดครอบครัว มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ครอบครัวขนาดใหญ่มีสมาชิกมากอาจทำให้ดูแลใส่ใจไม่ทั่วถึง พ่อแม่ไม่มีเวลาใกล้ชิดกับลูก ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูกแบบใช้เหตุผล จึงมักปกครองอย่างเข้มงวด บังคับ ซึ่งเป็นการสกัดกั้นความคิดของลูก จากการศึกษาครอบครัวขนาดเล็กหรือมีลูกน้อย พ่อแม่จะรู้สึกรักและเห็นคุณค่าใส่ใจ ดูแลอย่างดี ให้เวลาอย่างเพียงพอและอบรมสั่งสอนโดยใช้เหตุผล ให้อิสระพอควร แต่ให้ความรัก ความใส่ใจ ใกล้ชิด จึงทำให้ลูกรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยและกล้าแสดงออก มีพฤติกรรมที่ดี

2. ฐานะทางเศรษฐกิจ เด็กที่มาจากสภาพครอบครัวทางเศรษฐกิจสูง มักมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เนื่องจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีรายได้พอเพียงในการใช้จ่าย จะสนับสนุนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งยังทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัย จิตใจสบายไม่เครียด ซึ่งต่างจากเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีความรู้สึกไม่แน่นอน ไม่มั่นใจ กังวล และรู้สึกไม่สบายใจ

3. การศึกษาของพ่อแม่ พ่อแม่ที่ได้รับการศึกษาดี จะมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญในการดูแลเอาใจใส่ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ การเป็นพ่อแม่ที่ดีเปรียบเสมือนสถาปนิก หรือศิลปินที่สามารถสร้างผลงานที่ดี สวยงาม จึงใช้เวลาใกล้ชิดกับลูก ใช้เวลาอย่างมีคุณภาพทำกิจกรรมร่วมกันด้วยการเล่น การเล่านิทาน การสนทนากับลูก รับฟังลูก การดูแลโทรทัศน์ ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมลูกอย่างสม่ำเสมอ ไม่ปล่อยให้ลูกอยู่ตามลำพัง หรืออยู่กับพี่เลี้ยง หรือคนดูแลตลอดเวลา

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกของมนุษย์ตั้งแต่กำเนิดชีวิตมา จัดเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม และมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาแรกเริ่มของเด็กและวัยรุ่น มาด้วย เพราะหน้าที่ของครอบครัวนั้น นอกจากการอบรมเลี้ยงดูบุตร ยังมีหน้าที่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ครอบครัวจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน มีผลทำให้บทบาทของพ่อแม่ในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งพ่อและแม่มีความจำเป็นต้องทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้มีเวลาแก่กันน้อย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่แน่นแฟ้น มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางค่านิยมในสังคมมีมากขึ้นเป็นลำดับ ได้ดึงดูดให้เยาวชนก้าวสู่โลกภายนอกมากกว่าการอยู่ที่บ้าน จึงทำให้โรงเรียนชุมชน และสื่อมวลชนได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชน มากกว่าสถาบันครอบครัว ซึ่งควรจะเป็นแหล่งให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ มากที่สุด เพราะครอบครัวเป็นแหล่งที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากกว่าใคร ๆ (ศรีภัทรา จาริวงษ์, 2539, หน้า 41-42)

วันทนี วาสีละสิน (2540, หน้า 5) ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทจำลองและรูปแบบทางเพศว่า ความรู้ ความเข้าใจทางเพศของคนเรานั้นจะถูกต้องหรือไม่ บิดามารดาเป็นผู้ให้ กลุ่มที่สนใจแนวคิดด้านจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์เชื่อว่า หญิงมักลอกเลียนแบบพฤติกรรมของมารดา และชายลอกเลียนแบบจากบิดา อย่างไรก็ตามเด็กจะสร้างแบบจำลองแบบอัตโนมัติภายหลังจากได้เก็บความคิดและรูปแบบของบิดามารดาไว้แล้ว และเมื่อเด็กได้เรียนรู้เรื่องเพศของตนเองชัดเจนแล้ว พฤติกรรมของเด็กจะแข็งแกร่ง เด็กจะสร้างรูปแบบทางเพศได้ตามที่ตนต้องการ ปัญหาทางเพศของเยาวชนมักเป็นเพราะครอบครัวให้ความรู้หรือประสบการณ์ทางเพศไม่ถูกต้องเหมาะสม

กรมพลศึกษา (2536, หน้า 384-392) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย เพื่อการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทยและความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเลิกใช้สารเสพติดโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้สารเสพติดซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอาชีวศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1,102 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเป็นเขต

ที่พักออาศัย ร้านค้า ตลาด นักเรียนมีความสนใจในการเรียนระดับปานกลาง ความสัมพันธ์กับทางโรงเรียนนั้นครูเคร่งครัดเรื่องระเบียบวินัยมาก โรงเรียนเข้มงวดเรื่องการเรียนการสอนมาก ในด้านกลุ่มเพื่อนพบว่า มีความสัมพันธ์กันดี ได้รับความอบอุ่นดี บิดามารดามีเหตุผล ด้านตัวนักเรียนมากกว่าครึ่งเคยแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีประสบการณ์ในการสูบบุหรี่และดื่มสุรา เบียร์มากที่สุด สารเสพติดที่ใช้ครั้งแรกคือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สารระเหย มอร์ฟิน และบุหรี่ โดยสาเหตุการใช้คือ อยากทดลอง บรรเทาอาการป่วยทางร่างกาย และเพื่อนชวน ส่วนความเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเลิกใช้สารเสพติดนั้น นักเรียนคิดว่าสามารถรักษาให้หายขาดได้โดยการบำบัดรักษาและกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลิกใช้สารเสพติดมากที่สุดคือบิดามารดา

ชไมพร ทวีศรี, รังสรรค์ และชยันต์ธรร ประทุมานนท์ (2542) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่ความรุนแรงและความผิดในประชากรวัยรุ่นที่อยู่ในสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเชียงใหม่ จำนวน 180 ราย เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมคือประชากรวัยรุ่นที่สุ่มจากสถานที่สาธารณะทั่วไป (สถานีขนส่ง ห้างสรรพสินค้า) จำนวน 187 ราย พบว่า ลักษณะที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการกระทำรุนแรงและการทำความผิดของวัยรุ่นคือ ลักษณะทางครอบครัว ได้แก่ บิดามารดาแยกกันอยู่ สมาชิกในครอบครัวใช้สารเสพติด ผู้ปกครองดุด่าเยินยตี และลักษณะเชิงพฤติกรรมและสังคม ได้แก่ การใช้แอมเฟตามีน การสูบบุหรี่ การไม่เข้าสังคม และพกพาอาวุธ และผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 มีความสัมพันธ์ตามลำดับ

จากแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อลูกมากที่สุดคือ บิดา มารดา และผู้ปกครอง โดยถูกมีการเรียนรู้ การเลียนแบบบทบาททางเพศ การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตนในสังคม และการมีพฤติกรรมทางเพศจากบิดา มารดา ผู้ปกครองเป็นต้นแบบหล่อหลอมความรู้สึกลึกซึ้ง การเบี่ยงเบนทางพฤติกรรม การใช้สารเสพติด การไม่เข้าสังคม ความรุนแรง การพกพาอาวุธ ผลการเรียนต่ำ เหตุเกิดปัญหาทางครอบครัวและการเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว ดังนั้นบิดา มารดา และผู้ปกครองควรต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในปกครองและเป็นแบบอย่างที่ดี หมั่นสังเกตพฤติกรรมไม่ให้อับอาย คอยเป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำเพิ่มเติมและสนับสนุนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขบนความถูกต้อง

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาดังกล่าวครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 6 ผู้วิจัย ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1.-ระดับชั้น ในที่นี้หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการศึกษาพัฒนาการวัยเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งมีอายุระหว่าง 12-15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และพัฒนาการวัยรุ่น อายุระหว่าง 15-18 ปี พบว่า พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ที่มีอายุ 12-15 ปี แตกต่างจาก เด็กที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี ดังนั้นผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามวุฒิภาวะของเด็กแต่ละวัยให้เหมาะสม ตามทฤษฎีของ Kohlberg มีรากฐานมาจาก แนวคิดเกี่ยวกับศีลธรรมของ Piaget ซึ่งเขาได้ขยายผลงานวิจัยดั้งเดิมของ Piaget และสร้าง สภาพการณ์สมมุติเกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรม เพื่อดูถึงการตัดสินใจของผู้ตอบ ซึ่งหลังจาก Kohlberg วิเคราะห์การตอบสนองของเด็กอายุ 10-16 ปี ต่อเรื่องราวทางจริยธรรม และได้สรุป พัฒนาการทางศีลธรรมหรือระยะการใช้เหตุผลทางศีลธรรม โดยแบ่งเป็น 6 ระยะ ดังนี้ (ศิริบุรณ์ สายโกสุม, 2546)

ระดับที่ 1 ก่อนมีระเบียบแบบแผนทางศีลธรรม ก่อนอายุ 9 ปี เด็กเล็ก ๆ ไม่เข้าใจถึง กฎระเบียบในสังคมอย่างแท้จริง การตัดสินใจมีพื้นฐานจากความต้องการส่วนบุคคล และการรับรู้ รวมทั้งอำนาจของผู้สร้างกฎ

ระยะที่ 1 การเชื่อฟังอันเนื่องมาจากการลงโทษ ควรเชื่อฟังผู้ใหญ่ซึ่งมีอำนาจ ควรหลีกเลี่ยงจากการถูกทำโทษ อยู่ห่างจากเรื่องที่จะทำให้เกิดปัญหา

ระยะที่ 2 สัมพันธ์กับสิ่งของ การกระทำมีความถูกต้องถ้าตอบสนองความต้องการ ส่วนตัวหรือเป็นการแลกเปลี่ยนที่ทัดเทียมกัน การอยู่ในกฎทำให้ได้รับประโยชน์

ระดับที่สอง ศีลธรรมซึ่งมีระเบียบแบบแผน ทำตามกฎระเบียบในสังคม มีพื้นฐาน อยู่บนความคาดหวังในสังคม และความเชื่อว่าควรเชื่อสัตย์ต่อครอบครัว กลุ่ม หรือชาติ เพื่อรักษา ระเบียบในสังคม

ระยะที่ 3 เป็นเด็กดี การกระทำที่ถูกต้องคือพฤติกรรมที่ทำให้คนอื่นพอใจ ประทับใจ

ระยะที่ 4 กฎระเบียบ เพื่อรักษาระเบียบในสังคมควรมีการสร้างกฎระเบียบที่แน่นอน ทำตามกฎเกณฑ์เหล่านี้ เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำตามกฎหมาย

ระดับที่สาม ศีลธรรมหลังการมีแบบแผน คนส่วนน้อยสามารถพัฒนาถึงระดับนี้และ มักจะเข้าสู่พัฒนาการระดับนี้หลังอายุ 20 ปี มีพื้นฐานอยู่บนหลักการ ไปไกลกว่ากฎหมายกำหนด

ระยะที่ 5 สัญญาทางสังคม จำเป็นต้องรักษากฎและระเบียบของสังคมแต่ไม่ใช่
 หลับหูหลับตาทำตามกันไป ควรเป็นข้อตกลงร่วมกันขณะเดียวควรมีการปกป้องสิทธิส่วนบุคคล

ระยะที่ 6 หลักการทางศีลธรรมอันเป็นสากล การตัดสินใจทางศีลธรรมควรมีพื้นฐาน
 จากหลักการทางศีลธรรมที่บุคคลได้เลือกยึดถือ และเมื่อบุคคลมีความเชื่อในสิ่งนี้ก็ควรประยุกต์ใช้
 อย่างสม่ำเสมอ ยกตัวอย่างเช่น ความยุติธรรม ความเสมอภาค

ตามระยะการใช้เหตุผลทางศีลธรรม 6 ระยะข้างต้น Kohlberg เชื่อว่าพัฒนาการ 6 ระยะ
 นี้สามารถเร่งให้เร็วขึ้นได้ถ้ามีการสอนอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประเสริฐ วิเศษกิจ (2542, หน้า 27) พบว่า
 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีนักเรียนในปกครองระดับชั้นต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของ
 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยมศึกษา) โดยรวมมีความ
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งทางด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักเรียน
 ส่วนด้านปกครองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากทฤษฎีพัฒนาการเรื่องพัฒนาการของวัยรุ่น เป็นเรื่องที่จะต้องให้ความสนใจพัฒนา
 ด้านพัฒนาการด้านจิตใจ ความคิดและศีลธรรม เพื่อที่จะนำความเข้าใจในส่วนนี้ไปเลือกเนื้อหา
 ตำรา กิจกรรม การวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 ได้อย่างมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ฉะนั้น
 ระดับชั้นของผู้ปกครองนักเรียนจึงเป็นตัวแปรที่น่าสนใจและมีความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า
 ในครั้งนี้

2. วุฒิกการศึกษา ในที่นี้หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า
 ปริญญาตรี และผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าหรือสูงกว่า
 ปริญญาตรี ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมมีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของวัยรุ่นในแต่ละ
 ระยะแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ บัญชา
 จันทรรักษา (2540, บทคัดย่อ) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อ
 การจัดการศึกษาของโรงเรียนแตกต่างกัน ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีความคาดหวังต่อ
 การจัดการศึกษาสูงกว่าผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และสอดคล้องกับผลการวิจัย
 ของ ธีรภัทร์ เจริญดี (2542, หน้า 50-52) พบว่า ผู้ที่มีวุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 44.12 เข้ามามีส่วนร่วม
 ในโรงเรียนสูงกว่าวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าเข้ามามีส่วนช่วย
 ในการที่จะเข้าใจและเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา
 มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาด้านต่ำกว่า วุฒิกการศึกษาจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีผลต่อการดูแลช่วยเหลือ
 นักเรียน

3. เพศ ในที่นี้หมายถึง เพศของผู้ปกครองนักเรียน เพศจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความคิดที่แตกต่างกัน และมีผลต่อการดูแล เอาใจใส่ มีความเข้าใจถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กันยา สุวรรณแสง (2539, หน้า 22) กล่าวว่าเพศทำให้เกิดความแตกต่างของบุคลิกภาพ ธรรมชาติ และสังคมกำหนดให้หญิงและชายมีลักษณะแตกต่างกัน โดยเพศหญิงจะมีความสามารถในการเข้าถึงอารมณ์และสัญญาณต่าง ๆ ที่ไม่ต้องใช้คำพูดได้ดี จึงทำให้เพศหญิงมีความสามารถด้านภาษาและเรื่องการสอนมากกว่าเพศชาย ดังที่ชัยพร สกุลพนารักษ์ (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน เขตบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนจำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับ มามี โชติมา (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลโชติมา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ พบว่าผู้ปกครองที่มีเพศแตกต่างกันมีความต้องการในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน นอกจากนี้ สุเทพ วงศ์ผูกผาด (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 จำแนกตามเพศพบว่า ความต้องการโดยรวมด้านวิชาการ ด้านการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ดังนั้น เพศของผู้ปกครองจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จะเห็นได้ว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ระดับชั้นของผู้ปกครองนักเรียน วุฒิการศึกษา เพศ ล้วนมีอิทธิพลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจากวุฒิภาวะที่แตกต่างกันทั้งนักเรียนและผู้ปกครอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สิริวัลย์ อินทร์ใจเอื้อ (2545, หน้า 7) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการปฏิบัติงานสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่าสภาพการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก งานที่อาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการเรียน ปัญหาการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ปัญหาของอาจารย์ที่ปรึกษาที่สำคัญคือ อาจารย์มีงานมากไม่มีเวลาดูแลนักเรียนและ

ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา ขาดความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและแผนการเรียน และขาดข้อมูลในเรื่อง การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

ชูพงศ์ สุขรัตน์ (2546, หน้า 20) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าการแก้ไขปัญหาวัยรุ่นมีหลายประการ คือ การศึกษารายกรณีจากตัวเด็กเอง การสร้างสัมพันธภาพกับเด็กและเปิดโอกาสให้เด็กได้ระบาย อารมณ์ และช่วยให้เด็กเข้าใจยอมรับปัญหาที่เขามี ตลอดจนพ่อ แม่ ครูที่ปรึกษาควรทำความเข้าใจ กับปัญหาของเด็ก

บุญหนา ชมพูลอง (2546, หน้า 10) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแดนคงพิทยาคม กิ่งอำเภอดงบัง จังหวัดบุรีรัมย์ การศึกษา ค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนแดนคงพิทยาคม กิ่งอำเภอดงบัง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามกรอบ 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไข ปัญหา 5) การส่งต่อ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ ตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกประจำวัน แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ แบบติดตามการปฏิบัติงานและแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์ข้อมูลยึดหลักสามเส้า (Triangulation) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแดนคง พิทยาคม กิ่งอำเภอดงบัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีการดำเนินการตามกรอบ 5 ด้านอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ.05 และวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ไม่แตกต่างกัน

วิชัย เจริญศรี (2546, หน้า 11) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไข ปัญหา 5) การส่งต่อนักเรียนและการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาของนักเรียนที่รับผิดชอบ ภาระงานและ ประสิทธิภาพในการทำงาน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ปรึกษาและนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชู ทิศ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 125 คน เป็นนักเรียนจำนวน 344 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามที่วัดระดับการปฏิบัติงานจริงตามบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน โดยครอบคลุมแนวการปฏิบัติงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) หาระดับการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ t -test (One Sample Group) และเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ค่า t -test (Independent Sample)

อัจฉรา พูลเพิ่ม (2546, หน้า 8) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ อำเภอกันทรารมณ จังหวัดศรีสะเกษ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ อำเภอกันทรารมณ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า จำนวน 3 คน กลุ่มเป้าหมายนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แบบบันทึกการสังเกตและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนา วิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกันทรารมณ นักเรียนที่ถูกจัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด 21 คน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไข ปัญหา โดยมีหลักเกณฑ์ตามความรุนแรงและความถี่ของพฤติกรรมซึ่งนักเรียนกลุ่มมีปัญหาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนบ่อย ๆ จนสังเกตได้ หลังจากใช้กิจกรรมป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีปัญหาคือ การดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครองทำให้นักเรียนที่มีปัญหาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น ได้โดยความช่วยเหลือของเพื่อนที่มีความสามารถหรือมีจุดเด่นจุดแข็งในด้านต่าง ๆ ได้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาและผู้ปกครองเกิดความตระหนักและความใส่ใจดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น และรับทราบถึงปัญหานักเรียนที่พบในโรงเรียน โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ยุทธนา เรืองไพศาล (2547, หน้า 50) ได้วิจัยปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดของครูที่ปรึกษาชายและครูที่ปรึกษาหญิงอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างที่ ที่ปรึกษาชายและครูที่ปรึกษาหญิงไม่แตกต่าง ข้อเสนอแนะสำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ โรงเรียนควรจัดเวลาและความสะดวกให้ครูในการเยี่ยมบ้านนักเรียน โรงเรียนควรคัดกรองนักเรียนในข้อมูลหลาย ๆ ด้าน โรงเรียนควรให้ความรู้ ทำความเข้าใจกับครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมก่อนเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

ที่ตรงกัน โรงเรียนควรพัฒนาครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดทั้งเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน และครูที่ปรึกษาควรพยายามแก้ไขปัญหานักเรียนก่อนส่งต่อนักเรียน

กัลยา อินปาน (2548, หน้า 8) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขั้นตอนเตรียมการ และการวางแผนการดำเนินงาน มีการดำเนินงานในระดับมาก โดยรายการที่มีความถี่สูงสุด คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พร้อมบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ขั้นตอนปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีความถี่สูงสุดคือ จัดกิจกรรมโฮมรูมสม่ำเสมอ ขั้นตอนกำกับติดตามประเมินผลและรายงานมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีความถี่สูงสุด คือ ประเมินคุณภาพนักเรียนหลังการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขั้นตอนเตรียมการและการวางแผนดำเนินงานมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง และรายการที่มีความถี่สูงสุด คือ ขาดบุคลากรที่มีทักษะในการวิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียน ขั้นตอนปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย รายการที่มีความถี่สูงสุด คือ งบประมาณในการจัดอบรมหรือส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมไม่เพียงพอ ขั้นตอนกำกับติดตามประเมินผล และรายงานมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยและรายการที่มีความถี่สูงสุด คือ การส่งรายงานการสรุปผลของครูที่ปรึกษาและหัวหน้าระดับชั้นล่าช้า

บัวเครือ โพธิ์ชัย (2548, หน้า 7) ได้วิจัยเรื่องปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 302 คน กลุ่มตัวอย่างได้รับการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 170 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 55 ข้อ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าวิกฤตที่ (t -test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาการดำเนินงานอันดับแรก คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ การป้องกันและแก้ไข ปัญหา และการส่งต่อ 2) ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามระดับชั้นโดยรวม และรายด้านมีปัญหาดำเนินงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิดา อินทร์จิต (2548, หน้า 15) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารายบุรีธานี โดยศึกษาจากผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมพัฒนานักเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง และนอกเขต อำเภอเมือง มีปัญหาในระดับปานกลาง โรงเรียนที่เปิดสอน 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี มีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง และแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนในเขตกับนอกเขตอำเภอเมือง ยกเว้น ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อ

ทองสุข ทับเจริญ (2548, หน้า 49) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการแก้ปัญหาให้นักเรียน โรงเรียนศึกษานารี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 6 กลุ่ม ก. โดยใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรมนักเรียน ร้อยละ 100 ปลอดภัยจากสารเสพติด นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 86.75 ด้านภูมิฐานะ ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 82.75 ด้านที่พักอาศัยส่วนใหญ่ร้อยละ 51.72 พักบ้านพักอาศัยส่วนตัว และจำนวนเงินที่ได้รับมาโรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 86.66 นำเงินมา วันละ 50-100 บาท ข้อมูลด้านครอบครัวพบว่า บิดา มารดา ส่วนใหญ่มีอายุ 30-40 ปี และการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 24.13 มีการศึกษาดำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพส่วนใหญ่รับจ้าง แต่ถ้า เป็นมารดาส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างและแม่บ้าน ครอบครัวส่วนใหญ่ร้อยละ 56.66 ไม่มีหนี้สิน วิชาที่นักเรียนถนัดและสนใจอันดับ 1 คือ ภาษาไทยและคณิตศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 16.66 ด้านสุขภาพสายต่านักเรียนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 75.86 มีสายตาปกติ สำหรับการศึกษาผลการ แก้ปัญหาพบว่าการเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ การประสานสัมพันธ์ผู้ปกครอง และการจัดกิจกรรม แก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ครูที่ปรึกษาเห็นปัญหาที่แท้จริงของนักเรียน และสามารถให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก้ปัญหาได้สำเร็จร้อยละ 90 ไม่มีนักเรียนที่ส่งต่อ ยกเว้นนักเรียนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจเพื่อส่งต่อรับทุนการศึกษาในปีต่อไป สำหรับนักเรียน ที่มีปัญหาขอขมภายหลังสอบปลายภาคเรียนที่ 2 ได้รับการส่งต่อเช่นเดียวกัน

อร่าม เสือเดช (2549, หน้า 7) ได้วิจัยเรื่อง คู่มือดำเนินงานตามกระบวนการในระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดช้างเผือก มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำและประเมินคู่มือการ ดำเนินงานตามกระบวนการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดช้างเผือก สำหรับครู อาจารย์สามารถใช้เป็นคู่มือในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผู้บริหารได้

ดำเนินการเป็นขั้นตอนการศึกษามีผลสรุปได้ดังนี้ 1) ได้คู่มือการดำเนินงานตามกระบวนการในระบบการดูแลนักเรียน โรงเรียนวัดช้างเผือก ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ 1.1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 1.2) การคัดกรองนักเรียน 1.3) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 1.4) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 1.5) การส่งต่อ 1.6) การประเมินทบทวน 2) การประเมินความเหมาะสมของกลุ่มพบว่าความถูกต้องทั้งเรื่องเนื้อหา ภาษาขั้นตอนการนำใช้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$)

สมลักษณ์ พรหมมีเนตร และจันทนา จันท์บรรจง (2549, หน้า 42) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษานักเรียนและการสร้างรูปแบบการบริหารงานที่ปรึกษานักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพการบริหารงานที่ปรึกษานักเรียนและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการปฏิบัติงานด้านการเตรียมครูที่ปรึกษานักเรียนมีการปฏิบัติระดับน้อย งานของครูที่ปรึกษาขาดการดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงานเหนือกว่าระดับโรงเรียนทำให้ขาดการพัฒนา ครูที่ปรึกษามีภาระงานสอนและงานพิเศษมาก ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ครูที่ปรึกษา จำนวนนักเรียนแต่ละห้องเรียนมีมากเกินไป ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง กลุ่มตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะว่า จำนวนนักเรียนควรไม่เกิน 30 คน ควรจัดอบรมครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และเทคนิคการให้คำปรึกษาและกระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสนใจปรับปรุงระบบการบริหารงานที่ปรึกษานักเรียนให้มีความเข้มแข็งต่อการพัฒนานักเรียน การกำหนดคุณสมบัติของครูที่ปรึกษาพบว่า ควรประกอบด้วย คุณลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม ด้านความประพฤติ ด้านความรู้ความสามารถและด้านจรรยาบรรณ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาพบว่า ควรประกอบด้วย ภาระงาน 4 ด้าน ได้แก่ การให้คำปรึกษาแนะนำ การพัฒนานักเรียน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน และด้านช่วยเหลือประสานงาน การสร้างรูปแบบการบริหารที่ปรึกษานักเรียนนั้น พบว่า ควรประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการบริหารงาน การจัดองค์กรบริหารงาน การจัดครูที่ปรึกษานักเรียน การอำนวยความสะดวกการบริหารงาน และการควบคุมคุณภาพการบริหารงาน

งานวิจัยต่างประเทศ

มาร์ช (March, 1987, pp. 253-388) ทำการวิจัยพบว่า นักศึกษามักปรึกษาตนเองในกลุ่มเพื่อนมากกว่าที่จะมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เนื่องจากไม่ต้องการถูกถามเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว เพราะเกรงความลับของตนจะถูกเปิดเผย โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางถึงตอนปลาย ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจมีส่วนทำให้นักศึกษาไม่มาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และเห็นบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษามีความสำคัญลดลงซึ่งสอดคล้องกับเวสต์ (West, 1991,

pp. 77-83) ที่ได้ทำการวิจัยและระบุว่านักศึกษา มักจะเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคลากรฝ่ายแนะแนวเป็นคนอื่น และเกรงว่าความลับของตนจะถูกเปิดเผย การเข้าพบเพื่อปรึกษาจึงมักเป็นการเข้าพบทางด้านวิชาการ ส่วนปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาจะไปปรึกษากับเพื่อน และมักมาพบอาจารย์ที่ปรึกษาต่อเมื่อมีปัญหาหนัก จนตนเองและเพื่อนไม่สามารถแก้ปัญหาได้

ไรซ์ (Rice, 1987, p. 3863-A) แห่งมหาวิทยาลัยไอโอวา ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบความเข้าใจต่อระเบียบวินัยของโรงเรียน ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร โรงเรียนพบว่าสิ่งที่ปัญหาที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับเรื่องวินัย คือ การขาดความสนใจของนักเรียนในเรื่องวินัย ความเกียจคร้าน และการติดยาเสพติด เช่น บุหรี่ และแอลกอฮอล์

ลีแมนโนว์สกี (Lehmannowsky, 1991, p. 1642-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลการวิจัยไปสร้างความเข้าใจระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียน ลินคอล์น (Lincoln) เกี่ยวกับความต้องการการบริการแนะแนว และการให้คำปรึกษาจากโรงเรียนของนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ใน โรงเรียน ลินคอล์น (Lincoln) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนต้องการบริการแนะแนว และการให้คำปรึกษาจากโรงเรียน ลำดับมากไปหาน้อยดังนี้ โครงการพัฒนาอาชีพ วิธีการตัดสินใจเลือกวิทยาลัยเพื่อศึกษาต่อ การเตรียมตัวเข้าทำงาน การสมัครงาน การฝึกงาน แนวทางการศึกษาต่อในระดับสูง แนวทางแห่งความสำเร็จ วิธีการที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับ วิธีการเข้าใจและยอมรับตนเอง

คอตตัน และ แมน (Cotton, & Mann, 1994, p. 198) ได้ศึกษาเรื่องการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างมีความหมาย โดยการสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบว่าผู้บริหาร โรงเรียนและครูใช้วิธีการใดเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนให้มากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สามารถใช้วิธีการสื่อสารได้คาดหวังทางด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครอง

เบนเนตต์ (Bennett, 1995, pp. 108) ได้วิจัยเรื่อง “Research about Teaching and Learning” ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนประสบผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ โดยการตั้งนโยบาย เรื่อง วินัย มีการสื่อสารให้นักเรียนทราบและเข้าใจในนโยบายนี้ และมีการบังคับให้ปฏิบัติตามนโยบายวินัยอย่างยุติธรรมและเสมอต้นเสมอปลาย

ฟรีแมน และ คาร์ คิดเวลล์ (Freeman, & Karr-Kidwell, 1998, pp. 195-199) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครอง และการรับรู้ของครู และนักเรียน ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครอง ครู และนักเรียนจากโรงเรียนรัฐบาลในมลรัฐเท็กซัส โดยการใช้ผลการเรียนของนักเรียนเป็นเครื่องชี้วัด ผลการวิจัยพบว่า

การสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน จะดีได้ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วม เช่น การมีส่วนร่วมในสมาคมผู้ปกครองและครู นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบอีกว่า หากผู้ปกครองต้องการรับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน ผู้ปกครองต้องสร้างความรู้สึกรู้สึกได้ว่าตนเป็นเจ้าของโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดว่าเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพในการให้การปกครองดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้ปรับตัว และพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้อง สามารถใช้ชีวิตในการเรียน และการทำงานที่อยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีข้อมูลนักเรียนที่ถูกต้องเพียงพอที่จะให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในทั้ง 5 ด้านตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วยทำให้งานการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ